

Omgevingsvisie 2035

Bronckhorst twee keer zo mooi

gemeente Bronckhorst

www.bronckhorst.nl

18 januari 2022

Lees de omgevingsvisie online op
www.omgevingsvisiebronckhorst.nl

1. Onze visie voor Bronckhorst 2035

2. Bronckhorster waarden en beginselen

3. Bronckhorst in 2021 aan de hand van vijf strategische opgaven

4. Bronckhorst naar 2035: strategische uitspraken

5. Aandachtsgebieden

6. Aan de slag!

Klik op de knop
om sneller te navigeren

Let op: werkt alleen op een computer en niet (optimaal) op een tablet en smartphone

1 BRONCKHORST TWEE KEER ZO MOOI

Dat is onze visie voor 2035: Bronckhorst twee keer zo mooi. Onze karakteristieke gemeenschappen en landschappen staan er in 2035 nóg beter voor. En hoe ziet het er dan uit in 2035?

Onze dorpen en buurtschappen ontwikkelen zich, elk op hun eigen manier. Passend bij hun karakter en identiteit. Alle inwoners doen mee en dragen bij aan hun gemeenschap. Activiteiten, cultuur en tradities floreren.

Er is ruimte om te ondernemen voor onze toonaangevende, technologische en ambachtelijke ondernemingen. Bronckhorst staat op de kaart als ontwikkelaar van gezonde en innovatieve agrofood producten. De banen die onze ondernemers creëren zorgen voor interessant en passend werk. Er zijn voldoende woningen om in de eigen gemeenschap te blijven wonen. In de dorpen of binnen 20 minuten fietsen vinden we de basisvoorzieningen om prettig te leven. Onze leefomgeving stimuleert meedoen, bewegen en ontmoeten.

Inwoners en bezoekers genieten van prachtige, veelzijdige landschappen. Kenmerkende groenstructuren, bomen, andere landschapselementen en ons rijke erfgoed zijn verder versterkt. Het natuurlijke systeem is op orde en veerkrachtig. De kwaliteit van bodem, water en lucht zijn goed en het landschap is in staat de effecten van het veranderende klimaat op te vangen. Boeren voeren er een gezonde bedrijfsvoering met zorg voor de omgeving en oog voor dierenwelzijn.

Zo gaven we invulling aan de vele opgaven die de komende vijftien jaar op ons afkomen. Bronckhorst zal veranderen. Er komen woningen, bedrijven en locaties voor de opwek van hernieuwbare energie. Gemeenschappen en landschappen veranderen mee, zoals ze al eeuwen mee veranderen. En zo wordt Bronckhorst de komende jaren alles bij elkaar twee keer zo mooi.

Deze bovenstaande ambities vertaalden we in concrete doelen voor 2035. Deze doelen helpen ons bij het formuleren van concrete acties. En het al dan niet ondersteunen van initiatieven van inwoners. We monitoren de komende jaren in hoeverre we deze doelen bereiken en of we eventueel moeten bijsturen met nieuwe acties.

Samengevat zien onze ambitie en concrete doelen voor 2035 er als volgt uit:

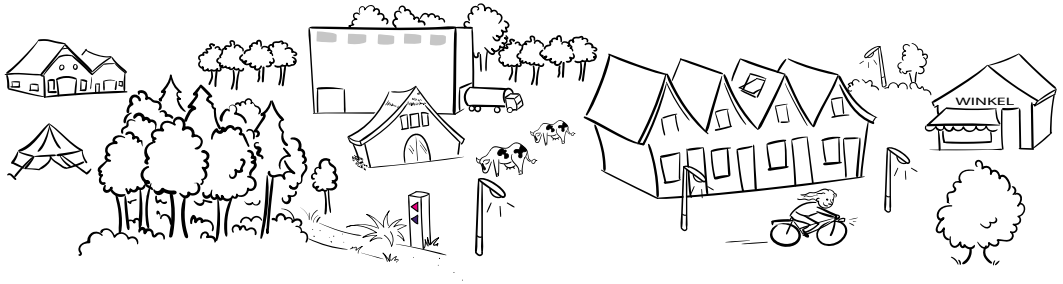
Klik op de knop
om sneller te navigeren

Let op: werkt alleen op een computer en niet (optimaal) op een tablet en smartphone

Omgevingsvisie gemeente Bronckhorst 2035

Bronckhorst twee keer zo mooi

Bronckhorst twee keer zo mooi. Dat is de optelsom van onze ambities op vijf strategische opgaven in al onze gemeenschappen en landschappen. Iedereen is uitgenodigd om mee te doen!

strategische opgave

Sterke dorpen en leefbaar platteland

Waar we op inzetten: Onze dropen en buurtschappen ontwikkelden zich, elk op hun eigen manier. Passend bij hun karakter en identiteit. Alle inwoners doen mee en dragen bij aan hun gemeenschap. Activiteiten, cultuur en tradities floreren.

Wat we concreet bereikt hebben:

We realiseren tussen 2020 en 2030 1.700 tot 2.200 woningen. En daarna voldoende woningen naar behoefte.

Basisvoorzieningen zijn voor alle gemeenschappen in hun dorp of buurtschap of of binnen 20 minuten met de fiets bereikbaar. Elke gemeenschap heeft in elk geval een bruisend ontmoetingspunt.

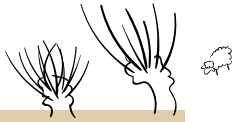
Alle vrijkomende agrarische bebouwing krijgt een nieuwe invulling: met werken of wonen. Of een combinatie daarvan.

Oude structuren en groene ruimtes in dorpen dragen bij aan het dorps karakter. En bieden ruimte voor het opvangen van regenwater, verkoeling, biodiversiteit en ontmoeting.

strategische opgave

Landschappelijke kwaliteit

Waar we op inzetten: De kenmerkende groenstructuren, bomen en andere landschapselementen en ons rijke erfgoed zijn verder versterkt. De kwaliteit van bodem, water en lucht zijn goed en het landschap is in staat de effecten van het veranderende klimaat op te vangen.

Wat we concreet bereikt hebben:

Onze monumenten en ander erfgoed zijn voor 50% in een redelijke en voor 50% in een goede staat van onderhoud. Karakteristieke structuren en gebouwen blijven in stand en restaureren we.

Landgoedeigenaren hebben gezonde verdienmodellen, met mogelijkheden vanuit recreatie, wonen, werken, natuurbeheer, landbouw, bosbouw en erfgoedsubsidies.

Boeren verdienen aan het ontwikkelen en beheren van onder meer houtwallen, bosschages, bomensingels en beekdalen.

In 2035 scoort de basiskwaliteit van landschap en biodiversiteit overal minimaal een voldoende. De bossen zijn gezond en divers, natuurgebieden zijn verbonden.

basiskwaliteit natuur	2020	2035
goed	56%	60%
matig	29%	40%
slecht	15%	0%

basiskwaliteit landschap	2020	2035
goed	62%	75%
matig	32%	25%
slecht	8%	0%

Bronckhorst twee keer zo mooi

strategische opgave

Slimme economie en landbouw

Waar we op inzetten: Bronckhorst staat nationaal op de kaart als ontwikkelaar van gezonde en innovatieve agrofoodproducten. Lokaal gewortelde familiebedrijven vormen in 2035 nog altijd het hart van onze landbouw.

Wat we concreet bereikt hebben:

De verhouding tussen het aantal banen en woningen is in balans. De ontwikkeling van bedrijvigheid sluit aan bij alle doelgroepen op de arbeidsmarkt.

Alle melkveehouderijbedrijven en akkerbouwbedrijven doen aan kringlooplandbouw. Steeds meer boeren zetten hun producten lokaal af.

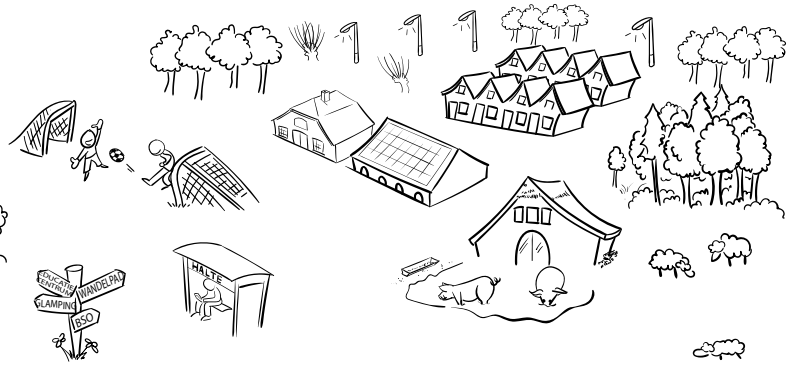
Intensieve veehouderij bedrijven versterken de grondgebondenheid en nemen deel aan het sluiten van kringlopen op regionaal niveau.

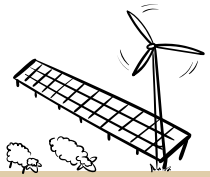
60% van de toeristisch-recreatieve bedrijven heeft een kwaliteitsslag gemaakt.

Alle lokale bedrijven die willen groeien, hebben ruimte gevonden op bedrijventerreinen of werklocaties in het landelijk gebied.

strategische opgave

Energie en klimaat

Waar we op inzetten: Bronckhorst is in 2030 energie-neutraal en klimaatrobuust. We zetten in op isolatie, besparing en verduurzaming, de groei van de opwek van hernieuwbare energie en de ontwikkeling van een klimaatrobuuste omgeving.

Wat we concreet bereikt hebben:

Dorpen zijn klimaatrobuust, met groen in de tuinen en in het openbaar gebied. Vanuit elk huis zijn 3 bomen zichtbaar, 30% daarvan is bedekt met een bladerdak, binnen 300 meter is een koele verblijfsplek.

In 2030 is het energieverbruik met 45% gereduceerd. Elektriciteit wordt opgewekt via zonnepanelen en windturbines.

Samen met de boeren en het waterschap hebben we bereikt dat de bodem voldoende water vasthoudt.

Regenwater veroorzaakt na grote regenbuien af en toe hinder. Overlast en schade komen beperkt voor.

strategische opgave

Gezonde leefomgeving

Waar we op inzetten: In 2035 scoort Bronckhorst op alle aspecten van positieve gezondheid het hoogst van de Achterhoek. Onze leefomgeving stimuleert meedoen, werken, bewegen en ontmoeten.

Wat we concreet bereikt hebben:

Het milieugezondheidsrisico als gevolg van luchtvervuiling en geluid is in dorpen, buurtschappen en buitengebied zeer laag (lager dan 4%).

Onze dorpen en buurtschappen zijn inclusief. De openbare ruimte is beweegvriendelijk en toegankelijk ingericht. Door de opzet van onze dorpen hebben kwetsbare groepen geen last van hittestress.

Eerstelijnszorg is vanuit alle dorpen en buurtschappen bereikbaar binnen 20 fietsminuten langs veilige routes.

We omarmen initiatieven die gezondheidswinst opleveren voor onze inwoners.

foto: Erik Mol

2 BRONCKHORSTER WAARDEN EN BEGINSELEN

Van oudsher is het gebied dat nu Bronckhorst heet een typische plattelandssamenleving. Waarin de meeste mensen arm waren en onder barre omstandigheden hard werkten voor hun bestaan. Onder de schaduw van de kastelen en hun adellijke meesters. De ultieme rijkdom was een eigen stukje grond om te bewerken als eigen baas. Ook al had je een baas boven je. Naoberschap was vanzelfsprekend, want je had elkaar nodig. De wereld was klein, en de meeste mensen kwamen hun dorp niet uit.

"Ik ben heel erg trots op mijn buurt. Als ik zie wat er gebeurt bij dood en bij geboorte en bij verbouwingen. In goede en slechte tijden is die buurt aanwezig. Dat buurtverhaal zou als een soort van molensteen om je nek hangen. Nou niets is minder waar, helemaal niet. Er wordt op een hele positieve manier naar elkaar gekeken, men weet gemiddeld meer van elkaar dan in het zuiden zeg maar. Maar dat heeft mij nog nooit gehinderd, het is alleen maar voordelig geweest."

-Aldus een van onze inwoners -

Deze geschiedenis vormde het huidige Bronckhorst. Veel is veranderd. Onze inwoners speelden steeds weer in op veranderende omstandigheden waardoor het aanzien van dorpen, buurtschappen en buitengebied veranderde. De mentaliteit en waarden van toen leven echter onveranderd voort onder de Bronckhorsters van nu. Het zijn deze mentaliteit en waarden die bepalen wat voor gemeenschap Bronckhorst nu is. En in de toekomst zal zijn.

Bronckhorster waarden

Onze karakteristieke gemeenschappen en landschappen bepalen samen onze identiteit. We gaan op een eerlijke, 'gemuudelijke' en zelfbewuste manier met elkaar om. In het Verhaal van Bronckhorst, legden we samen met inwoners ons karakteristieke DNA, onze identiteit vast. Dit zijn de waarden die ons verbinden:

Gemeenschap staat voorop

Bronckhorst heeft in 2021 in totaal 44 dorpen en buurtschappen. Elk met hun eigen karakter en, sterk verweven met het landschap. De mensen hier voelen zich met name verbonden met de gemeenschappen in de dorpen en buurtschappen. Meer nog dan met de Achterhoek of Bronckhorst.

Ondanks dat men zich niet altijd verbonden voelt met Bronckhorst als gemeente, voelen onze inwoners wel dat ze een gemeenschappelijke geschiedenis, cultuur en waarden hebben. Als onderdeel van de gemeente Bronckhorst. In vroegere tijden waren we afhankelijk van elkaar voor ons voortbestaan. In deze tijd is het besef er nog dat inwoners met elkaar, met de gemeenschap, de samenleving maken.

Maar we zien ook dat het in Bronckhorst niet altijd even gemakkelijk gaat. Gemiddeld genomen hebben onze inwoners het goed. Maar ook hier zijn groepen die niet gemakkelijk meekomen. Ongeveer 1000 inwoners leven in armoede. Het verschil in vermogen tussen arm en rijk is groot. Ook in Bronckhorst is sprake van eenzaamheid. Soms staan inwoners, uit hetzelfde dorp of buurtschap tegenover elkaar. Dat geeft persoonlijke stress en spanningen onderling. Tussen inwoners onderling of tussen inwoners en de gemeente. Het is daarom belangrijk om altijd met elkaar in gesprek te blijven en oog voor elkaar te hebben.

Landgoederen Baakse Beek

Kampen en essen Zelhem - Hengelo

Halse Rug

IJsselwaarden

Wolfersveen

Rivierduin Keppel - Hummelo

Broeklanden

Marken

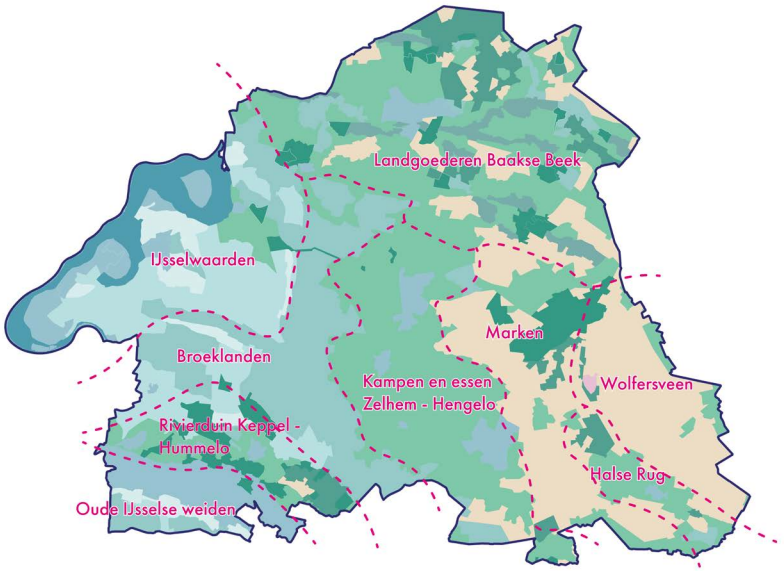
Oude IJsselse weiden

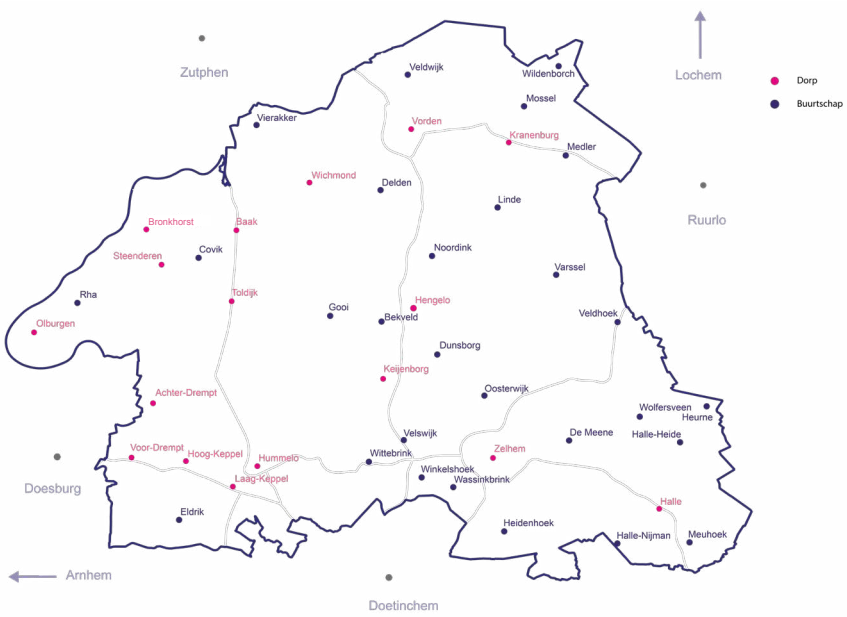
Kenmerkend voor onze gemeenschappen is dat zij zich openstellen voor anderen en ruimte geven aan initiatieven. Het zijn geen dwingende gemeenschappen. Inwoners zijn over het algemeen:

- ‘Gemuudelijk’: We gaan ongedwongen, vriendschappelijk en met humor met elkaar om. We zijn positief ingesteld en reageren vaak met een grap. Maar nooit om de ander te kwetsen. Onze humor is oprecht.

- Zelfbewust: We weten goed wat we willen, nemen geen blad voor de mond, laten ons niet snel gek maken. En als we ergens in geloven, dan gaan we ervoor. Ook al vinden anderen dat geen goed idee. In die zin zijn we ook wat eigenzinnig. We houden niet zo van mensen die ons komen vertellen hoe het zit.

- Naoberschap: Onze grootste kracht is dat we altijd op elkaar kunnen rekenen. We hebben eeuwenlang laten zien dat we veel bereiken als we samen optrekken en samenwerken.

Karakteristiek Bronckhorst: een grote variëteit en diversiteit aan gemeenschappen en landschappen. In het landschap van Bronckhorst kunnen negen kenmerkende deelgebieden worden onderscheiden: Landgoederen Baakse Beek, IJsselwaarden, Broeklanden, Rivierduin Keppel-Hummelo, Oude IJsselse weiden, Kampen en essen Zelhem-Hengelo, Wolfersveen en Halse Rug.

De gemeenschappen van Bronckhorst bevinden zich in en om één of meerdere dorpen en buurtschappen, soms is er overlap tussen de gemeenschappen.

We leven van het land

Het land is ons leven. Het landschap is een belangrijke pijler van onze identiteit. Het is diep in ons DNA vervlochten: we zijn er trots op. Onze gemeenschappen zijn sterk verweven met onze landschappen. Heel lang leefden we van de opbrengsten van het land. En dat geldt nog altijd voor een flink deel van de bevolking. Maar ook zij die niet letterlijk van het land leven, hechten grote waarde aan de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. En willen dat het behouden blijft. Belangrijk is de kwaliteit van het opbrengend vermogen, voor een levensvatbare agrarische sector, en tegelijkertijd genieten van het agrarisch gebied. En de daarmee verweven natuur. Wat ons helpt bij het landschapsbehoud is dat we vol innovatieve ideeën zitten. We vinden het mooi om iets nieuws te proberen. We geven elkaar daar ruimte voor en zetten onze schouders eronder om het tot een succes te maken.

De echte Achterhoeker is bezig met kwaliteit. Wij laten ons niet zo vaak leiden door hypes en impulsen. We zetten door en blijven experimenteren tot we ergens heel goed in zijn en de hoogste kwaliteit werk leveren. Het is niet toevallig dat wij een flink aantal bedrijven in Bronckhorst hebben die op hun gebied toonaangevend zijn in Nederland en in de wereld. We lopen daar niet mee te koop,omdat we het eigenlijk heel normaal vinden. Maar dat is het natuurlijk niet.

Eerlijk duurt het langst

Deze overtuiging zit diep in ons. We hebben een hekel aan onrechtvaardigheid, ongelijkheid en vriendjespolitiek. Als we elkaar niet vertrouwen, kunnen we geen gemeenschap bouwen. Als we de een beter behandelen dan de ander, dan ook niet. Laten we daarom altijd duidelijk en eerlijk zijn. En iedereen in gelijke gevallen gelijk behandelen.

Bronckhorster Beginselen

De komende jaren verandert er veel in Bronckhorst. We gaan onder andere nieuwe woningen bouwen. Er komt meer duurzame energie opwek. Er ontwikkelt zich nieuwe economische bedrijvigheid en we werken aan de aanpak van water en droogte. Een behoudende instelling past hier niet, we blijven ons ontwikkelen zoals we dat al eeuwen samen doen.

> "Bij ons geldt: afspraak is afspraak. Je zoekt naar de goede oplossing, dat is vaak een kwestie van vertrouwen. Problemen moeten voor de kermis opgelost zijn. Je moet met elkaar verder en wil dat ook. Arrogantie kunnen we niet goed hebben. Getuigt van gebrek aan respect. Iedereen is gelijkwaardig."
>
> -Aldus een van onze inwoners -

Om onze inwoners en onszelf als gemeente te helpen om hierbij goede afwegingen te maken, formuleerden we een aantal beginselen. We leidden die af uit het Verhaal van Bronckhorst.

De beginselen hanteren we vooral voor die ontwikkelingen of initiatieven waarin deze omgevingsvisie niet voorziet of waarover we geen uitspraken hebben gedaan die houvast bieden voor beoordeling ervan. Onze grondhouding naar initiatiefnemers is positief. We verlenen medewerking aan initiatieven die bijdragen aan de ambities uit de omgevingsvisie. Met respect voor onze principes. We vragen van initiatiefnemers dat ze laten zien hoe dat het geval is. Ook vragen we hen oog te hebben voor de belangen van omwonenden en hen te betrekken bij de ontwikkeling.

Kracht van de gemeenschappen

Als gemeente vertrouwen we op de kracht van de gemeenschappen. Inwoners bepalen hoe zij samenleven. Wat zij belangrijk vinden en zetten daar samen de schouders onder. Als gemeente wegen wij steeds af wanneer we wel of juist niet in actie moeten komen. We ondersteunen gemeenschappen waar mogelijk of waar dat passend is. Dit doen we onder andere met de taken waarvoor de gemeente zelf aan zet is.

foto: G.W.Radstake-Bloemendaal

foto: Jannie Blom-de Ruiter

foto: Jan Willem Hamer

foto: Trees Nijenhuis

foto: Kimberley

foto: A. Heuvelink

foto: Diana de Vries

foto: Theo Janssen

foto: Jan Klumper

Dit samenspel met de gemeenschappen spelen we met open vizier en met zorg voor onderbelichte belangen. Waar nodig hakt de gemeenteraad knopen door.

Het karakteristieke van dorpen en buurtschappen

Voor de toekomst nemen wij de identiteit per dorp of buurtschap als basis. Voor alle 44. Maatwerk per dorp of buurtschap is het uitgangspunt. En voorzieningen passen bij de schaal en maat van het dorp of buurtschap. De ontwikkelingen dragen bij aan het versterken van de identiteit per dorp of buurtschap.

Ontwikkelingen voegen toe aan het bestaande

We staan positief tegenover nieuwe initiatieven die aansluiten bij de bestaande kwaliteiten, in het bijzonder van ons landschap en de eigenheid van onze kernen. We letten op de toegevoegde waarde voor het woningaanbod of naar de logische verbinding met onze economische structuur. We vinden het van belang dat initiatieven leiden tot gezondheidswinst van onze inwoners. We zeggen nee als initiatieven ons niks brengen, als het ons landschap substantieel verstoort, als het karakter van dorp of buurtschap wordt aangetast. We kijken ook goed naar de optelsom van kleine initiatieven, zoals woningbouw.

Voor wat hoort wat, wel proportioneel

We vragen van nieuwe ontwikkelingen die niet direct aansluiten bij bestaande kwaliteiten, dat zij indirect of elders bijdragen aan ons landschap of leiden tot gezondheidswinst voor onze inwoners. De winst is altijd naar rato, het moet redelijk en passend zijn.

We staan open voor creativiteit en innovatie

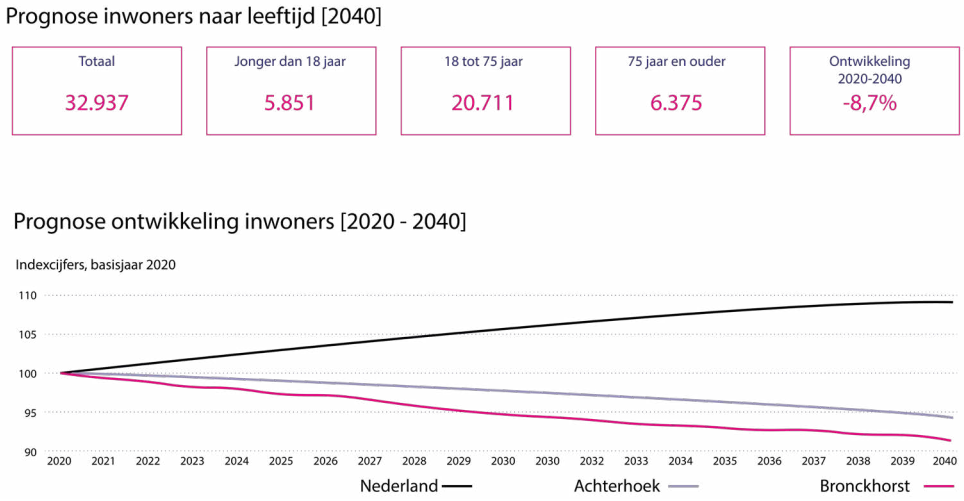
We hebben oog voor dingen die we nu nog niet kennen en we omarmen innovatieve ideeën. Dat kan gaan om onder andere vormen van woningbouw, evenementen, kunst en cultuur of nieuwe landgoederen. We dagen ons zelf uit om ook spannende initiatieven ruimte te gunnen. Hoogtechnologisch, kunstzinnig, baanbrekend, iets unieks dat we op het niveau Oost-Nederland nog niet eerder zagen.

Om te werken aan het goede dat Bronckhorst biedt, werken we verder vanuit de volgende algemene wettelijke beginselen:

- Voorzorgsbeginsel; de gemeente kan maatregelen nemen als er gegronde redenen zijn om te vrezen dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben voor onze inwoners of onze omgeving. Zulke onzekere risico's kunnen zich bijvoorbeeld voordoen bij veiligheidskwesties, maar vaak ook uit oogpunt van gezondheid.
- Preventief handelen.
- Milieuaantastingen worden bij voorrang aan de bron bestreden.
- De vervuiler betaalt.

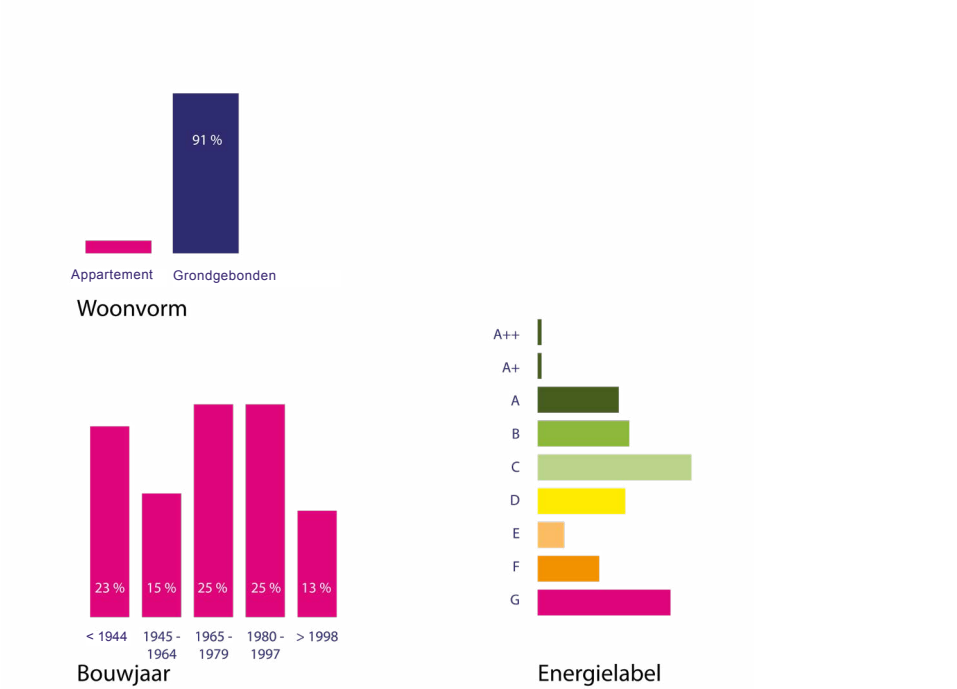
"Belangrijk is handhaving of zelfs verbetering van het landschap. Bedrijven goed inpassen, zodat de kwaliteit van het landschap gewaarborgd blijft. Dat vormt voor mensen een duidelijke herkenning. Economie is belangrijk, maar daarvoor en ook voor bijvoorbeeld toerisme en recreatie is dat mooie landschap keihard nodig. Landschap moet dus een bepalende factor zijn."

-Aldus een van onze inwoners -

Demografische prognoses (Bron: Achterhoek Monitor)

De bevolking van Bronckhorst verandert. Er komen meer ouderen en zij worden gemiddeld ook ouder. Het aantal huishoudens neemt tot 2035 naar verwachting toe met 2%. Het effect van de onlangs verruimde mogelijkheden op de woningmarkt, de trek vanuit de Randstad en de mogelijkheden op de arbeidsmarkt (vacatures) is onzeker. Recent kwamen meer mensen naar Bronckhorst dan dat er vertrokken.

Bestaande woningvoorraad (Bron: Achterhoek Monitor)

De woningvoorraad (15.230 woningen) bestaat grotendeels uit vrijstaande woningen en twee-onder-een-kap. Tweederde van de woningen is koop; een derde is huur. De gemiddelde WOZ-waarde is met € 262.000,- relatief hoog ten opzichte van het landelijk en regionaal gemiddelde. Ongeveer de helft van de totale woningvoorraad staat in de kleine kernen en het buitengebied.
Veruit de meeste woningen zijn grondgebonden. 23% van de woningen is vooroorlogs gebouwd en 15% in de periode 1945-1965. Vooral de laatste categorie voldoet vaak niet aan de huidige eisen op het gebied van comfort of duurzaamheid. Er zijn relatief veel woningen met energie label C (24%) en het laagste label G (21%). Energie label A+ en hoger komt bijna nog niet voor.

3 BRONCKHORST IN 2021 AAN DE HAND VAN VIJF STRATEGISCHE OPGAVEN

We typeren Bronckhorst in 2021 aan de hand van vijf strategische opgaven. De situatie in 2021 vormt het vertrekpunt voor het werken aan onze ambities in 2035. Zo brengen we de sterke kanten én de minder sterke kanten van onze gemeenschappen en landschappen in beeld. Dit beeld vormt onze nulmeting.

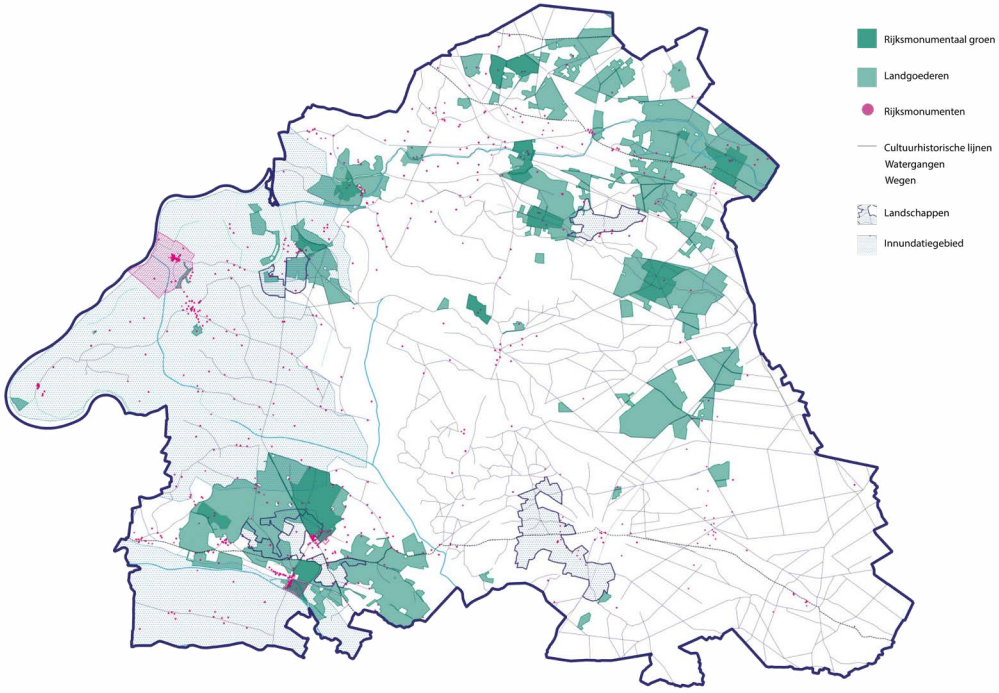
► Sterke dorpen en leefbaar platteland in 2021

Bronckhorst bestaat uit 44 dorpen en buurtschappen, allemaal met hun eigen identiteit en karakter. Wat ze gemeenschappelijk hebben is dat er overal sprake is van sterke sociale verbanden. We doen dingen samen en kijken naar elkaar om. Veel vrijwilligers zetten elke week hun schouders onder het verenigingsleven, de zorg voor elkaar en de honderden evenementen en andere activiteiten zoals op het gebied van cultuur en welzijn, die we elk jaar organiseren.

Voor onze inwoners is, net als in de rest van Nederland, de woningmarkt het grootste punt van aandacht. De doorstroming is beperkt en er zijn te weinig betaalbare woningen voor kleine huishoudens zoals starters, jonge gezinnen en ouderen. De huidige woningcrisis verergert die situatie. Jonge inwoners trekken soms noodgedwongen weg uit de regio, omdat ze geen betaalbare woning vinden in hun eigen gemeenschap. Onze ouderen willen graag in de eigen gemeenschap blijven in woningen die daarvoor geschikt zijn.

Voor het eerst in jaren zien wij dat er meer mensen naar Bronckhorst kwamen, dan er zijn vertrokken. Sommigen komen terug naar hun geboortegrond, anderen zijn hier helemaal nieuw. Allemaal komen ze voor de unieke kenmerken van onze dorpen, buurtschappen en buitengebied. Ook voor ondernemers is de woningmarkt prioriteit nummer één. Zij hebben mensen nodig om de vele vacatures in te vullen. Nieuwe mensen om onze bedrijven in de maakindustrie en de agri- en foodsector verder te ontwikkelen.

Bronckhorst is een gemeente met verspreide voorzieningen. Daardoor liggen nagenoeg alle basisvoorzieningen binnen fietsafstand (5 km) van al onze 44 dorpen en buurtschappen. Ondanks de grote omvang van onze gemeente. Het gaat dan om basisonderwijs, huisarts, ontmoetingsplek zoals sportaccommodatie of dorpshuis en een winkel voor de dagelijkse boodschappen. Soms reizen inwoners verder naar een bepaalde voorziening, omdat ze nu eenmaal met bepaalde dorpen en buurschappen méér hebben dan met andere. Onze inwoners maken natuurlijk ook gebruik van de voorzieningen in Doesburg, Doetinchem en Zutphen.

Monumenten (Bron: Bronckhorst)

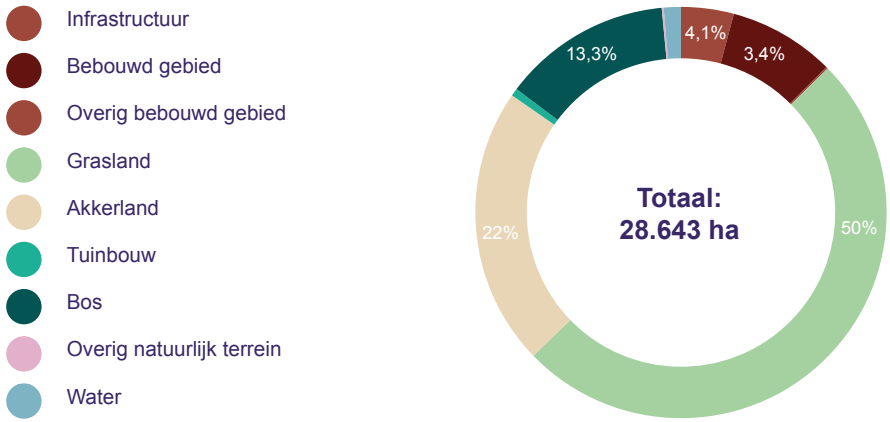
In de gemeente zijn ruim 800 monumenten, waaronder 351 rijksmonumenten, 17 landgoederen en 3 beschermde dorps-/stadsgezichten. De overige zijn gemeentelijke monumenten. Daarnaast zijn er ook nog veel beeldbepalende panden die geen monument zijn.

±455 Gemeentelijke monumenten

351 Rijksmonumenten

17 Landgoederen met kasteel/buitenplaats (Rijksbeschermde buitenplaatsen)

3 Beschermde dorps-/stadsgezichten

73% agrarisch grondgebruik

Landgebruik in Bronckhorst (Bron: TOP10NL)

De gemeente heeft een oppervlakte van 28.643 hectare, ofwel ruim 286 km^2. Daarvan heeft 73% een agrarisch grondgebruik (grasland, akkerbouw, tuinbouw). 7,5% is bebouwd. Het overige bestaat uit bos, natuur en water.

► Landschappelijke kwaliteit in 2021

In Brockhorst onderscheiden we negen verschillende landschappen. Ze zijn het resultaat van een eeuwenlang samenspel tussen de ondergrond, de elementen en de mensen die het land bewerkten. Van oudsher zijn de mensen en gemeenschappen sterk verweven met het landschap en is het een belangrijke pijler van hun identiteit. Dat zien we ook nu nog terug. Inwoners hechten groot belang aan de kwaliteit van ons landschap en zijn er trots op. Als mensen die van origine van het land leven, weten we ook hoe belangrijk goede water- en luchtkwaliteit en een gezonde bodem zijn.

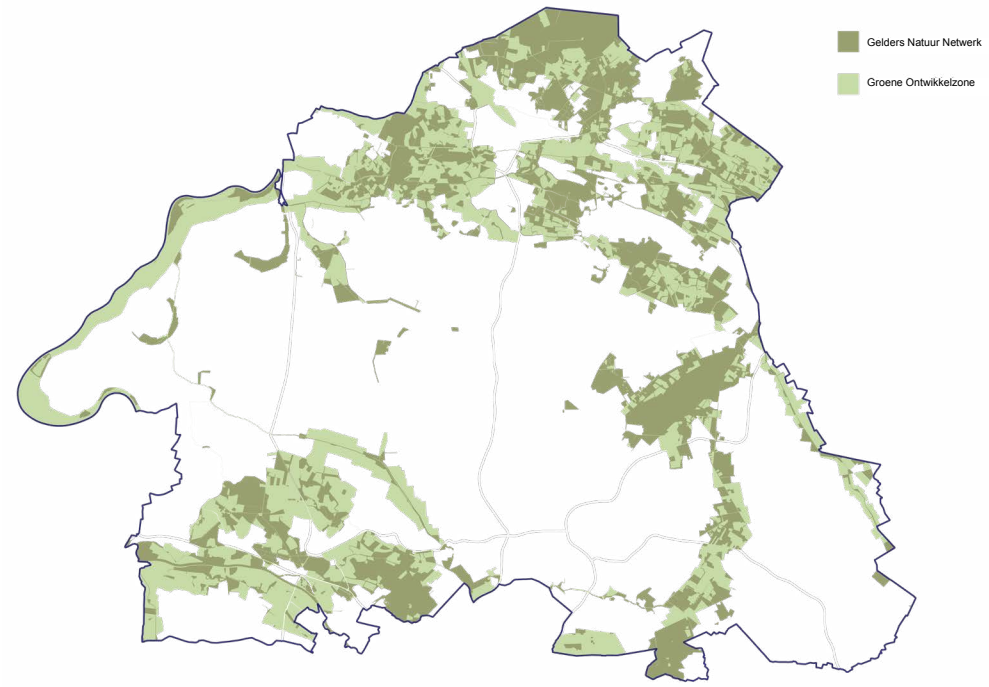
Door de tijd veranderden onze landschappen steeds van karakter. Soms geleidelijk. Kenmerkende cultuurhistorisch waardevolle elementen zoals houtwallen, bomen, verkavelingen en boerderijen verdwenen stukje bij beetje. Soms ging het meer abrupt, zoals door schaalvergroting en ruilverkavelingen. Onze gemeenschappen pasten zich aan de nieuwe werkelijkheid aan. Maar er is ook verlangen naar de karakteristieke herkenbaarheid van ons cultuurlandschap. Verder zien we dat, met name in het middelste deel van onze gemeente, op verschillende plaatsen het aantal soorten planten en insecten achteruitgaat. En dat de bodem- en waterkwaliteit er minder goed is. De landgoederen doen het wat dat betreft juist goed.

Tot slot zien we nog dat het landschap moeite heeft met de effecten van klimaatverandering, zoals droogte en piekbuien.

Met meer dan 800 monumenten en daarbovenop een groot aantal beeldbepalende panden is Bronckhorst met recht een monumentengemeente. Een groot deel van ons erfgoed bestaat uit agrarische gebouwen. Verder zijn de zo kenmerkende kastelen en buitenplaatsen, naast allerlei andere waardevolle objecten, ook een belangrijk onderdeel van het cultuurhistorische aanbod binnen onze gemeente. De staat van het erfgoed is gemiddeld genomen best goed. Een deel van ons agrarisch erfgoed gaat onder andere door bedrijfsbeëindiging, functieverandering en verwaarlozing in kwaliteit achteruit. De landgoedeigenaren wisselen kennis en ervaring uit in het ‘Bronckhorster Kroonjuwelen Beraad’. Voor de duurzame instandhouding van het unieke kastelen- en landgoederenlandschap in onze gemeente.

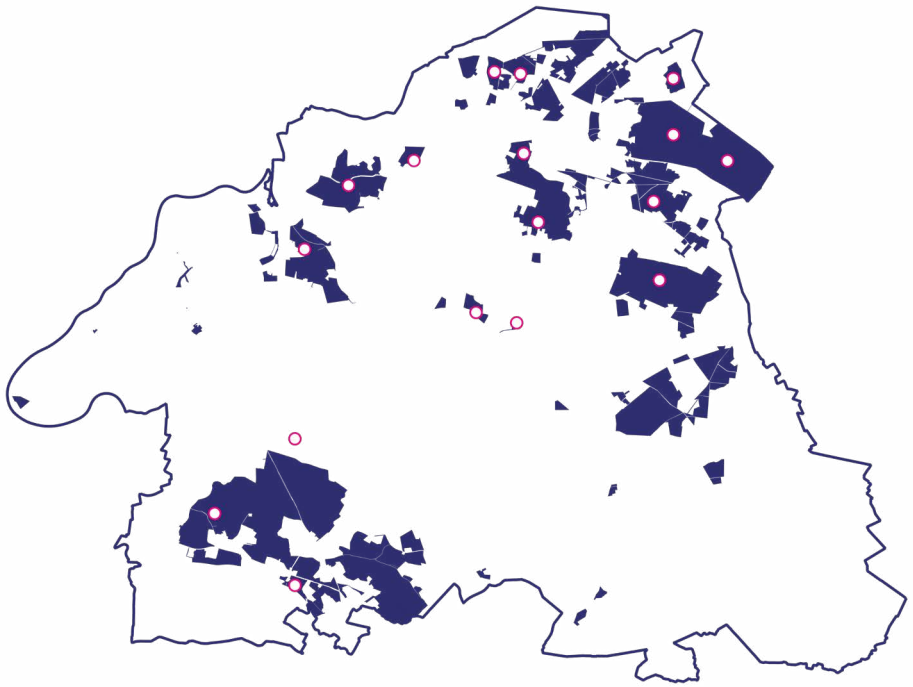
7,9

Gemiddeld cijfer dat onze inwoners hun leefomgeving geven is een 7,9. Landschappelijke kwaliteit is voor inwoners het op één na belangrijkste onderwerp om aan te werken.

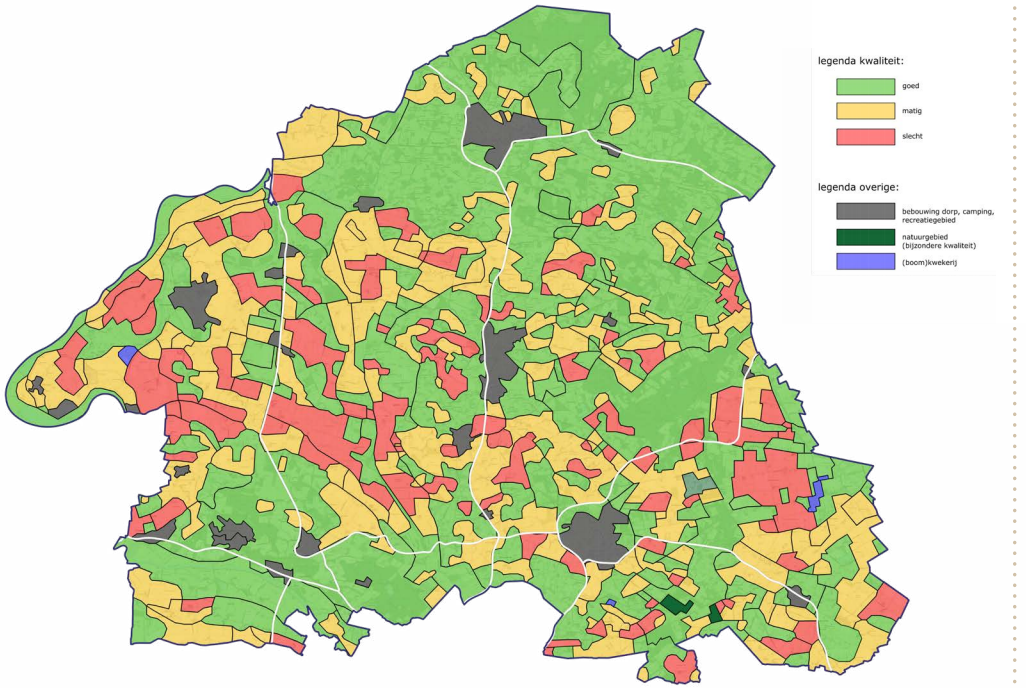
Het Gelders Natuur Netwerk en de Groene Ontwikkelzones (Bron: provincie Gelderland)

Deze kaart toont het Gelders Natuur Netwerk in donkerbeige. In lichtbeige zijn de groene ontwikkelzones, de zoekgebieden voor natuurontwikkeling.

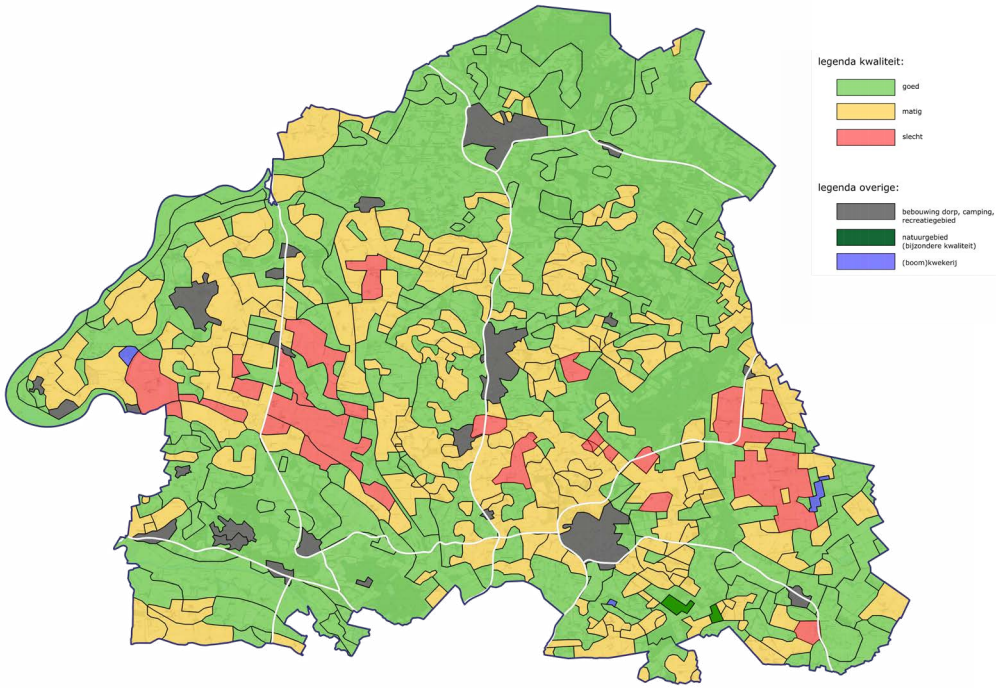
Kastelen en Landgoederen (Bron: Bronckhorst)

17 Kastelen en Landgoederen (Rijksbeschermde buitenplaatsen)

Biodiversiteit: soortenrijkdom van planten en dieren (Bron: Bronckhorst)

De kaart van basiskwaliteit van natuur geeft weer hoe het er voor staat met de soortenrijkdom van planten en dieren in de verschillende landschappen van Bronckhorst. We hebben gekeken naar de verspreidingsgegevens algemene soorten planten en dieren. Dus niet alleen de bijzondere kwetsbare of kieskeurige soorten, maar juist de soorten die algemeen zou moeten kunnen aantreffen in het gebied. In een groen gekleurd gebied zijn gewone soorten nog gewoon. In rode gebieden zijn zelfs gewone soorten zeldzaam geworden. We hebben gekeken naar verspreidingsgegevens van vogels, dagvlinders, amfibieën, reptielen en wilde planten.

Basiskwaliteit landschap (Bron: Bronckhorst)

Bijna twee derde van Bronckhorst scoort goed en heeft de basiskwaliteit landschap op orde. Bijna een derde van het grondgebied heeft de basiskwaliteit niet op orde. Dit is (sterk) verarmd landschap, maar niet helemaal onherkenbaar. Het overige grondgebied (6%) scoort slecht.

► Slimme economie en landbouw

De gemeente Bronckhorst kent veel uiteenlopende bedrijven en is vooral sterk in de agri- en foodsector en de maakindustrie. Lang niet bij iedereen is bekend dat er diverse innovatieve marktleiders binnen deze sectoren in onze gemeente aanwezig zijn. Bronckhorst kent veel lokaal gebonden familiebedrijven. Dat verklaart wellicht dat zo'n 60% van de bedrijven niet gehuisvest is op een bedrijventerrein. Maar verspreid gelegen over de hele gemeente.

Het gaat goed met ons bedrijfsleven. Zo goed dat er de komende jaren een tekort is van 17 tot 20 hectare aan nieuwe werklocaties. Zo blijkt uit onderzoek. Veel van onze ondernemers ervaren het als een rem dat ze geen mensen kunnen vinden voor de vele vacatures die openstaan. Om slimme innovatie verder aan te jagen zetten we met de Achterhoek Board in op het versterken van samenwerking en kennisuitwisseling.

Bronckhorst is in 2021 een landelijke gemeente, waar de agrarische sector nog altijd een belangrijke rol heeft. Het merendeel van de boerenbedrijven zijn melkveehouderijen. Daarnaast komen er akkerbouwbedrijven voor en is er een aantal intensieve veehouderijen. Door de schaal van de bedrijven, het gebrek aan opvolging, de marktontwikkelingen en de steeds strengere internationale regels op het vlak van milieu en dierenwelzijn, stopte de afgelopen jaren veel bedrijven. De verwachting is dit doorzet. En dat we de komende tien jaar te maken krijgen met ruim 200 ha aan vrijkomende gronden, voor de vrijkomende bebouwing speelt de vraag welke bestemming deze krijgen. De gronden blijven naar verwachting in gebruik bij boeren.

De boeren spelen in op veranderende regelgeving en maatschappelijke wensen.

445 grondgebonden bedrijven (318 melkvee)

75 gemengde bedrijven

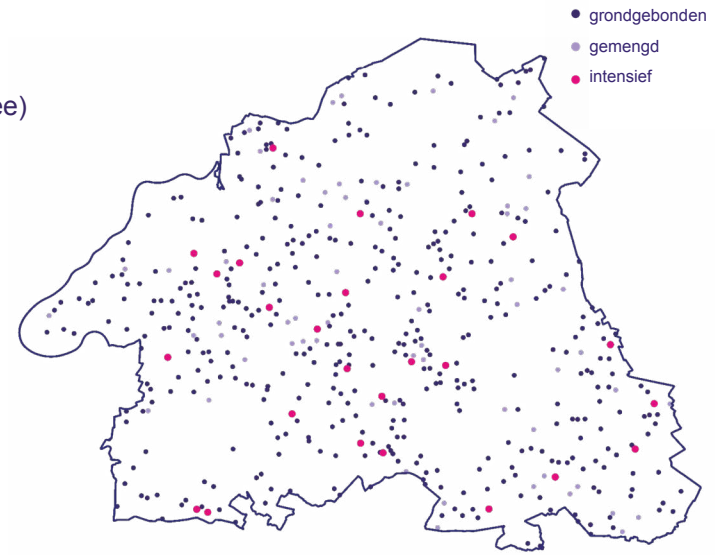
35 intensieve veehouderij

44 stoppende veehouderij

2,5-3% afname per jaar

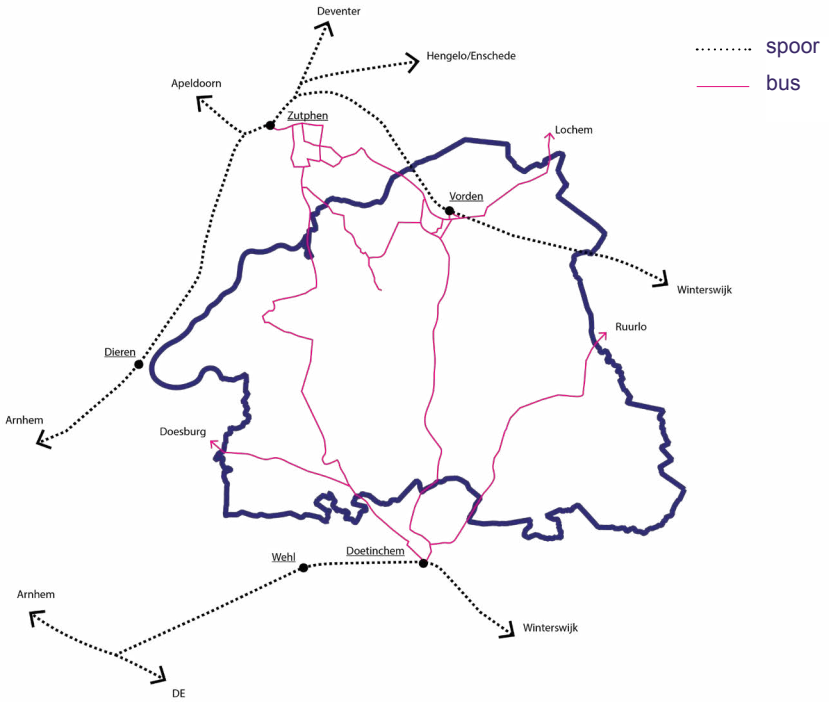
208 hectare vrijkomende agrarische bouwvlakken tot 2030

±200 stoppende bedrijven tot 2030

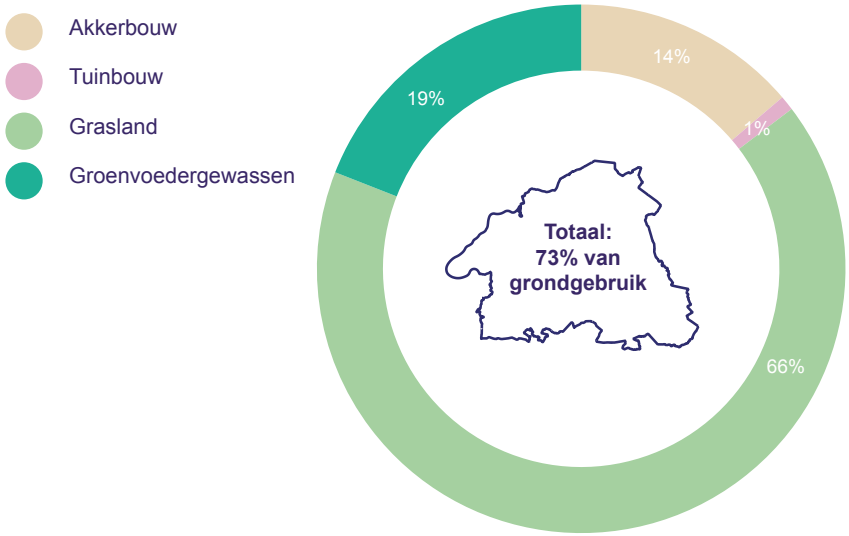
Agrafische bedrijven (Bron: Bronckhorst)

Coöperatief innovatiecentrum De Marke speelt al jaren een vooraanstaande rol in de overgang van de gangbare landbouw naar kringlooplandbouw. We zien bij steeds meer boeren initiatieven voor omschakeling en verbreding met nevenfuncties, zoals zorg en de verkoop van streekproducten. Bestaande regels maken het de boeren lastig om daarmee aan de slag te gaan.

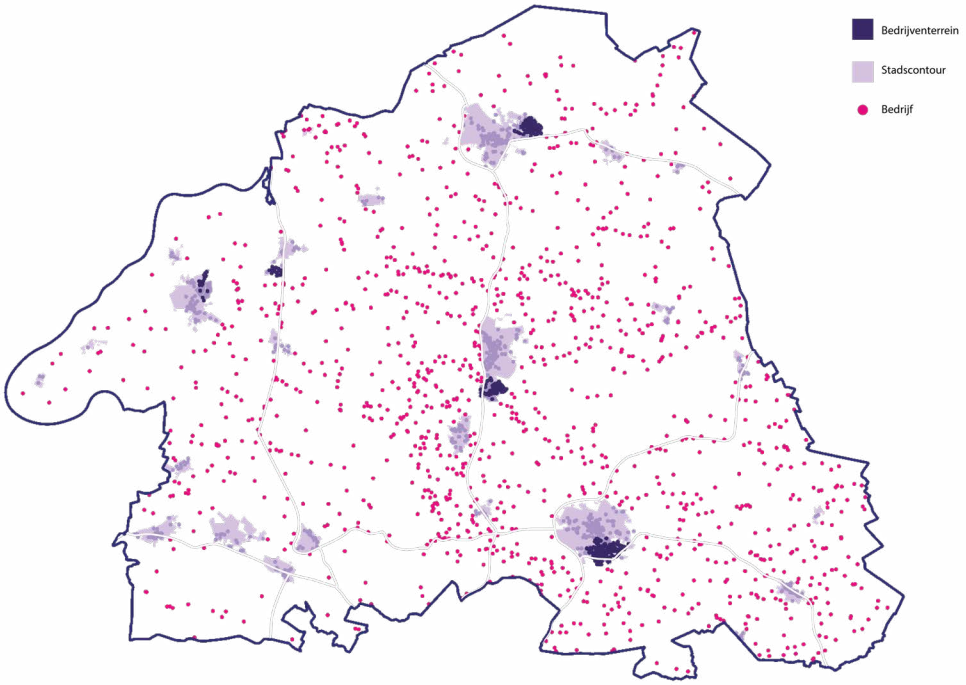
OV bereikbaarheid (Bron: Bronckhorst)

Met de bus wordt goed aangesloten op het landelijke OV-netwerk. Binnen 20 minuten fietsen is een bushalte bereikbaar. Er zijn vier noord-zuid busverbindingen en een noordelijk gelegen oost-west busroute binnen de gemeente. In het noorden van de gemeente kan er aangesloten worden op de treinverbinding richting Zutphen of Ruurlo en ten zuiden richting Arnhem of Duitsland.

Agrarisch grondgebruik (Bron: CBS)

Tweederde van het agrarisch grondgebruik is grasland. Een derde is akkerbouw en groenvoedergewassen, zoals mais. Tuinbouw komt nauwelijks voor.

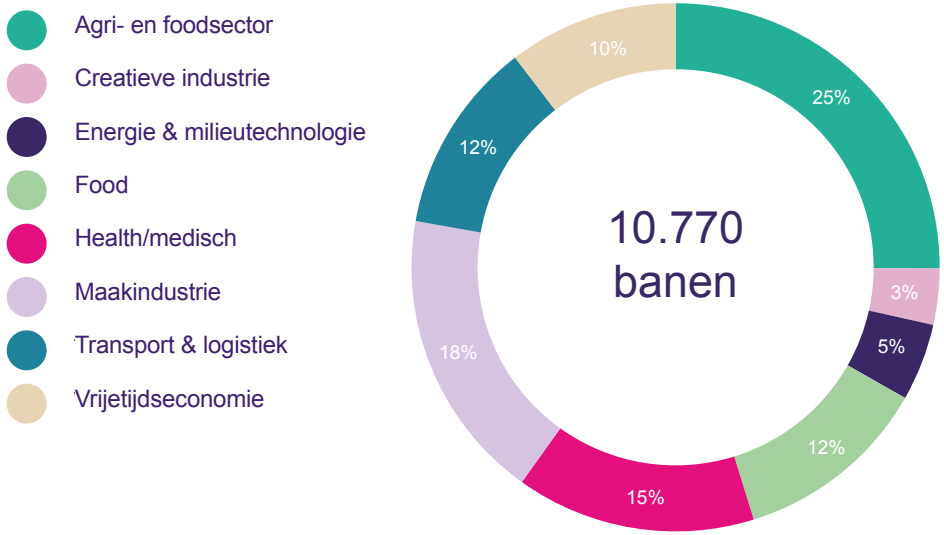

Bedrijvigheid (Bron: Bronckhorst)

Binnen de gemeente zijn 5 bedrijventerreinen. 40% van onze bedrijvigheid is gevestigd op deze terreinen. 60% is verspreid over de gehele gemeente.

40% op bedrijventerreinen **60%** verspreid

15-21 ha is de behoefte van lokale ondernemers aan nieuwe werklocaties tot 2030.

Aantal banen in Bronckhorst in percentage van het totaal (Bron: Achterhoek Monitor)

In totaal zijn er 10.770 banen in de gemeente. De agri- en foodsector vormt 37% van de werkgelegenheid. Daarna volgt de maakindustrie met 18%. Deze clusters worden ondersteund door transport & logistiek die voorziet in 12% van de banen.

18% in de maakindustrie

25% in agri- en foodsector

1.400 vacatures in de Achterhoek

► Energie en klimaat in 2021

Toenemende droogte is voor de natuur, de drinkwatervoorziening en de voedselzekerheid een probleem. Er is een tekort aan bossen om dit op te vangen. De zandgronden laten het water snel door, waardoor watertekort in de zomer lang na-ijlt. Maar ook in de kleiige gebieden bij de IJssel wordt het water in de ondergrond snel doorgevoerd. Daarnaast verlaagt het waterwingebied bij Hengelo het grondwaterpeil.

Door de langere warme en droge perioden ontstaat er in de grotere dorpen enige hittestress. Vooral voor onze kwetsbare inwoners kan dat problemen met de gezondheid opleveren. Ondanks dat dijken verzwaard worden, is ook waterveiligheid een groeiend risico. Met name wanneer extreme buien lang blijven hangen en de Oude IJssel of de beekdalen dit water niet voldoende kunnen afvoeren. Hevige regenbuien, in combinatie met beperkte capaciteit van het rioolstelsel, zorgden al enkele keren voor wateroverlast. Ook weer vooral in de grotere dorpen.

Klimaatverandering heeft ook invloed op de manier waarop planten en dieren zich gedragen. De natuur is veerkrachtig, maar als dat systeem te ernstig verstoord raakt, veranderen onze landschappen. En kan onze voedselvoorziening in gevaar komen. Dit zien we al aan sterfte van bomen in droge zomers, vaak in combinatie met de al lage grondwaterstanden.

Het klimaat verandert, als gevolg van de oplopende concentraties broeikasgassen in de lucht. Om de uitstoot te verlagen zet Bronckhorst in op een fossiel-vrije energievoorziening in 2030 met eigen energieopwek, uit onder andere wind- en zonne-energie. Voor deze opwek is ook ruimte nodig, op daken, maar ook in ons buitengebied. Er is ruimte nodig voor (uitbreiding) van energie-infrastructuur om dit te kunnen realiseren. In 2021 liggen er zonnepanelen op 20% van de daken op woningen, en op ruim 9% van de bedrijfsdaken. Er is een zonnepark aan de dorpsrand van Hengelo, het Solarpark de Kwekerij en in de dorpsrand van Baak. Ook In Vorden en Zelhem ontstaan kleine zonnevelden in de dorpsrand. Er zijn meerdere energie coöperaties actief, waaronder Agem.

4,7% Opwek hernieuwbare energie in Bronckhorst. Landelijk ligt dat percentage op 8,6%.

In de gemeente wordt 4.308 TJ energie verbruikt. Hiervan is 4,7% hernieuwbare opwek. Dit ligt onder het landelijke gemiddelde van 8,6%.

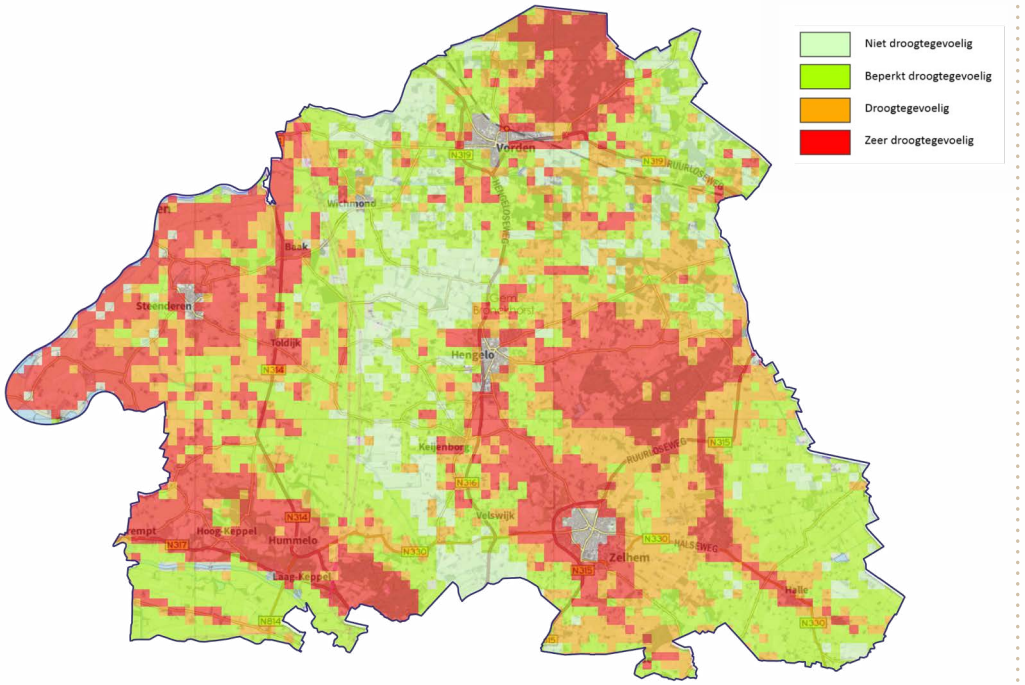
2,3% elektrische personenauto's

20% zon op dak particulier

9,1% zon op bedrijfsdaken

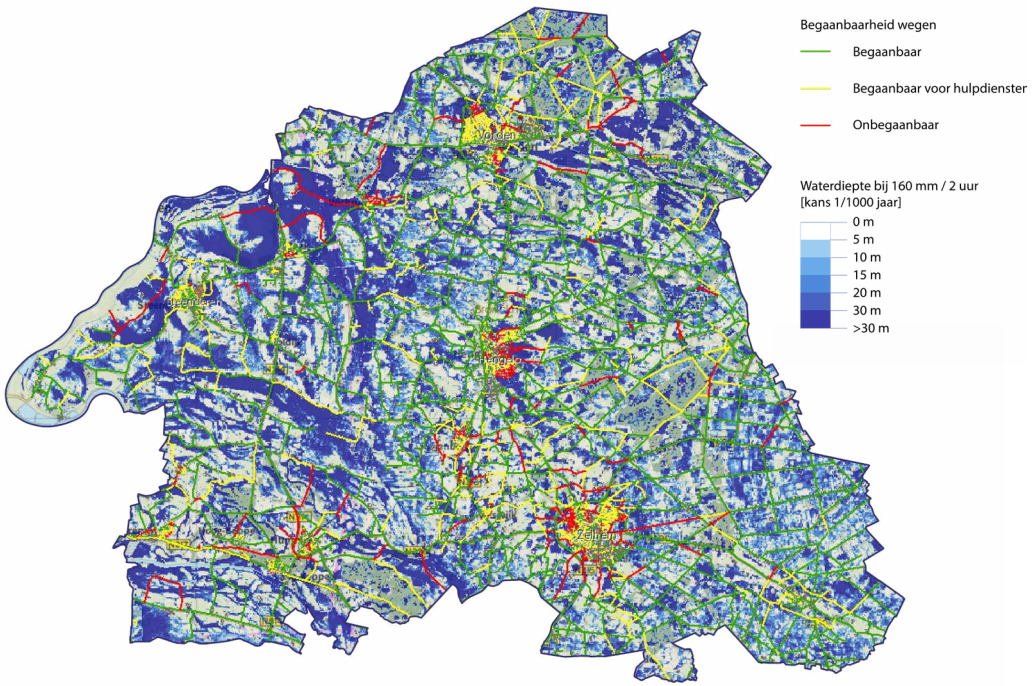
9,5ha zon op land

(Bron: Klimaatmonitor)

Droogtegevoeligheid (Bron: Klimaatatlas Bronckhorst)

Circa tweevijfde van het totale grondgebied is zeer droogtegevoelig. Circa eenvijfde is niet droogtegevoelig.

Wateroverlast door piekbuien (Bron: Klimaatatlas Bronckhorst)

Wateroverlast concentreert zich in de kernen en diverse plekken in het buitengebied (donkerblauwe gebieden op de kaart). In de kernen worden diverse wegen onbegaanbaar na hevige regenbuien (rode lijnen op de kaart).

► Gezonde leefomgeving in 2021

Een gezonde fysieke leefomgeving is onderdeel van een prettig en gezond leven. De leefomgeving in Bronckhorst scoort qua risico's voor de gezondheid relatief goed in vergelijking met de rest van de Achterhoek en Nederland. De meeste van onze inwoners zitten fysiek en mentaal goed in hun vel. Toch is er bij een deel van onze inwoners sprake van overgewicht, te veel alcoholgebruik en eenzaamheid. Verder hebben we te maken met zogenaamde dubbele vergrijzing: het aandeel ouderen neemt toe en de gemiddelde leeftijd van deze groep wordt ook hoger. Voor een gezonde leefomgeving moeten we rekening houden met de specifieke behoeften van deze groep, zoals veilig bereikbare ontmoetingsplaatsen en thuiszorg.

De gemeente scoort gemiddeld op beweegvriendelijkheid. Bronckhorst heeft veel groen, dat via wandel- en fietspaden bereikbaar is. Maar op het punt van het aantal en de nabijheid van sportvoorzieningen scoort onze gemeente minder goed. De invloed van geluid en luchtverontreiniging op de gezondheid is laag, al zijn er lokaal aandachtspunten op het vlak van fijnstof en geluidsoverlast.

Een deel van de omwonenden van intensieve veehouderijen maakt zich zorgen om het effect van vooral grote hoeveelheden geiten en kippen op hun gezondheid. In de grotere dorpen kan hittestress een rol gaan spelen. Daar waar veel ouderen bij elkaar wonen vraagt dit aandacht. Tot slot is er in onze gemeente een hoge hemelhelderheid. Dit werkt positief voor het dag- en nachtritme van onze inwoners.

58% van de kinderen loopt/fietst minimaal 3 dagen per week naar school
Noord- en Oost Gelderland: 69%

48% van de volwassenen neemt wel eens deel aan buurtactiviteiten
Noord- en Oost Gelderland: 33%

78% van de volwassenen vindt dat voorzieningen in de buurt te voet of per fiets goed bereikbaar zijn
Noord- en Oost Gelderland: 89%

27% van de volwassenen loopt/fietst afstanden van meer dan 4 km
Noord- en Oost Gelderland: 36%

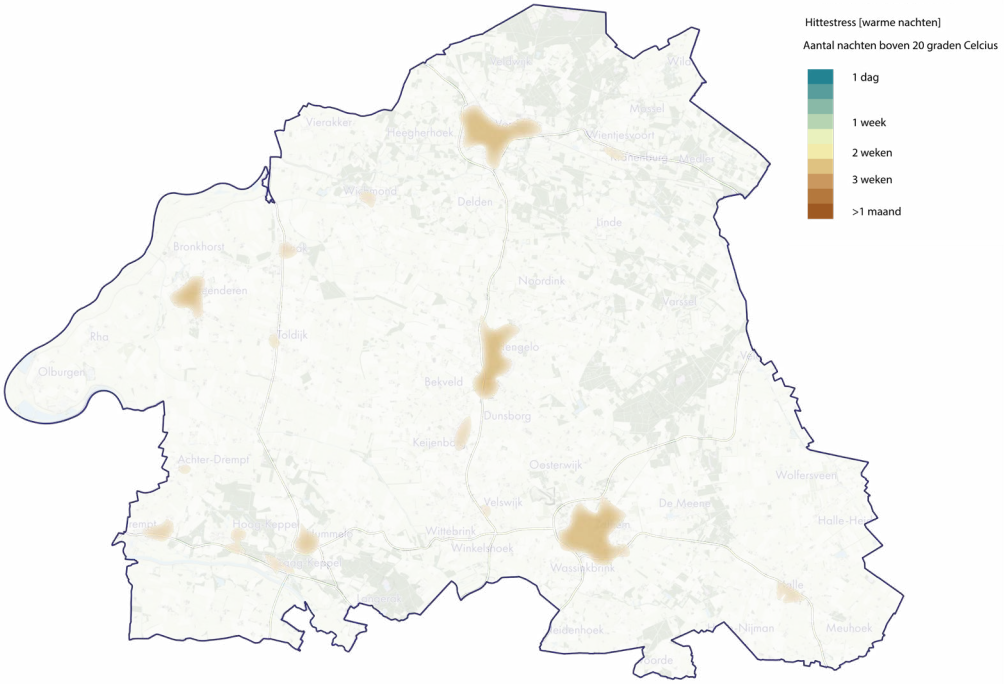
13% van de volwassenen loopt/fietst zelden of nooit
Noord- en Oost Gelderland: 69%

64% van de volwassenen voldoet aan de alcohol norm van maximaal 1 glas per dag

37% van de ouderen heeft geen overgewicht

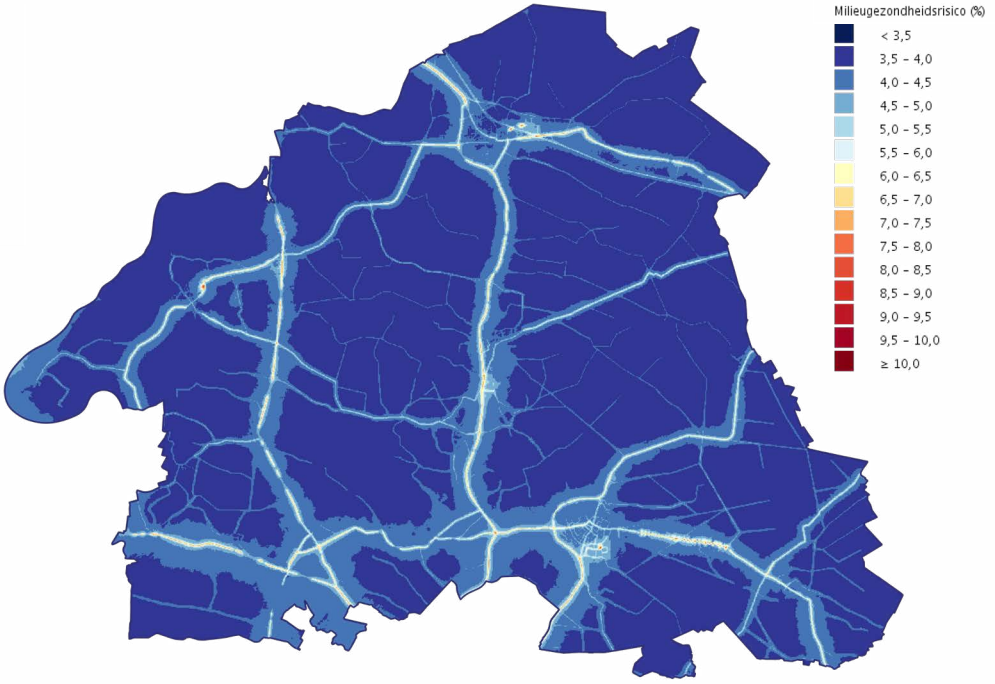
20% van de jongeren beweegt voldoende

Resultaten Gezondheidsmonitor Volwassenen Ouderen
Bron: GGD Noord- en Oost-Gelderland 2020

Hittestress (Bron: Klimaatatlas Bronckhorst)

In de meeste gebieden is geen sprake van hittestress, in een aantal dorpen is het circa 2,5 week per jaar ‘s nachts boven de 20 graden Celcius.

Milieugezondheidsrisico RIVM (Bron: Gezondheidsmonitor)

In de gemeente is het milieugezondheidsrisico als gevolg van luchtvervuiling en omgevingsgeluid over het algemeen heel laag, minder dan 4%. Op de hoofdwegen en op de bedrijventerreinen loopt het risico her en der op tot 8%. Nergens is een risico in de hoogste categorie.

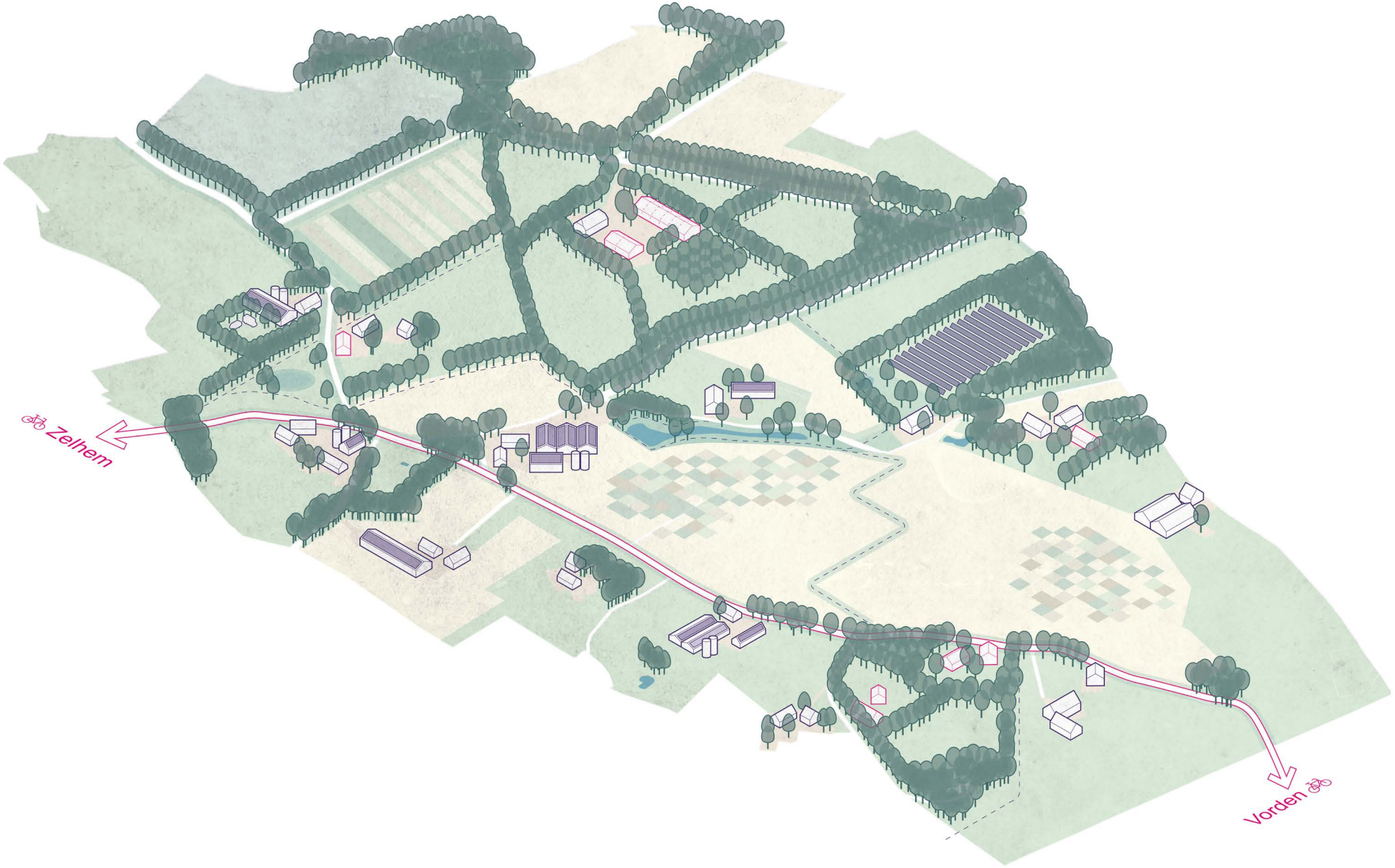
4 BRONCKHORST NAAR 2035: STRATEGISCHE UITSPRAKEN

In dit hoofdstuk formuleren we richtinggevende uitspraken voor de ontwikkeling van de gemeente richting 2035. Dit doen we per strategische opgave. Ze vormen het hart van de Omgevingsvisie en een leidraad en inspiratiebron voor iedereen die betrokken is of wil zijn bij de ontwikkeling van Bronckhorst.

De richtinggevende uitspraken hebben we ter illustratie verbeeld op vijf verschillende gebieden in onze gemeente. Het zijn realistische, maar wel denkbeeldige situaties.

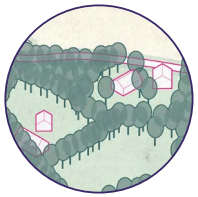
foto: Ido Roelofs

Zelhem
Vorden

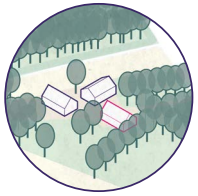
Streefbeeld 2035: In en rond een buurtschap

We versterken de eigenheid van de buurtschappen en verhogen de leefbaarheid van het platteland

Sterke dorpen & leefbaar platteland

Bouwen met karakter en identiteit
Waar de gemeenschap behoefte heeft aan woningen om bijvoorbeeld starters en jonge gezinnen een plek te kunnen geven maken we nieuwbouw mogelijk. We bouwen met zorg en aandacht voor het unieke karakter van elk buurtschap. We maken het splitsen van woningen en wonen in een bijgebouw eenvoudiger.

Zorg aan huis
We willen graag dat ook kwetsbare groepen in hun gemeenschap kunnen blijven wonen. De gemeenschap staat voorop! Wij faciliteren zorgwoningen op het eigen erf en zetten in op innovatieve zorgconcepten. Toekomstbestendige woon- en zorgvormen dragen bij aan de instandhouding van onze gemeenschappen

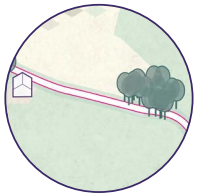
Voorzieningen voor leefbaarheid
Om de leefbaarheid te versterken wordt de vestiging van maatschappelijke en recreatieve voorzieningen toegestaan. Gestuurd wordt op het voorkomen van overlast en hinder die juist de leefbaarheid onder druk zetten.

Landschappelijke kwaliteit

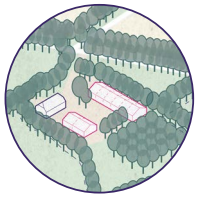
Ontwikkelingen investeren ook in landschap
Nieuwe ontwikkelingen worden aangegrepen om de kwaliteit van ons landschap verder te verhogen. Nieuwe wandel- en fietsverbindingen en ommetjes nodigen uit om actief te genieten van ons fraaie landschap.

Gezonde leefomgeving

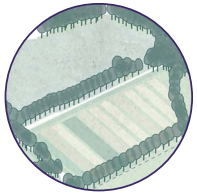

De 20-minuten fietsgemeente
Ook in onze buurtschappen nemen we bereikbaarheid van basisvoorzieningen binnen 20 minuten op de fiets als uitgangspunt. Aantrekkelijke, snelle en veilige fietsverbindingen in combinatie met het OV-netwerk ontsluiten Bronckhorst en de regio. Laadpalen en veilige stallingsplaatsen bij bushaltes maken de (e-)fiets hét vervoersmiddel in Bronckhorst. Een elektrische buurtauto helpt de mensen die minder ter been zijn.

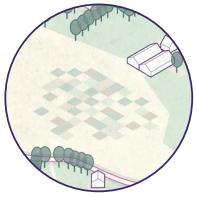
Slimme economie & landbouw

Vrijkomende (agrarische) bebouwing
Waar passend bieden erven van stoppende boeren en andere bedrijven ruimte voor wonen voor doelgroepen en bedrijvigheid. Werklocaties met name langs provinciale wegen. De erven bieden ook ruimte voor collectieve woonvormen. Elke ontwikkeling draagt bij aan het landschap met bijvoorbeeld. de aanleg van houtwallen. Monumentale boerderijen worden behouden en gerestaureerd door de ontwikkelende partij.

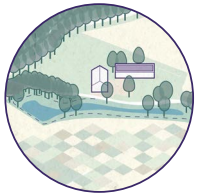

Samen werken aan kringlooplandbouw
Met name nabij gevoelige natuurgebieden en cultuurhistorisch waardevolle gebieden zoeken we samen met boeren naar passende bedrijfsmodellen. We sluiten kringlopen op regionale schaal en faseren gebruik van schadelijke stoffen uit. We bevorderen vormen van landbouw die bijdragen aan herstel van natuur, zoals voedselbosbouw.

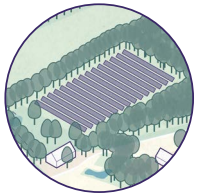

Vrijkomende agrarische gronden inzetten
We verwachten dat er agrarische gronden vrij gaan komen in de nabije toekomst. Gronden op voldoende afstand van gevoelige natuur kunnen worden ingezet voor grondgebonden landbouw. Waar terreinbeheerders mogelijkheden zien kunnen zij deze gronden ook verwerven voor natuurontwikkeling.

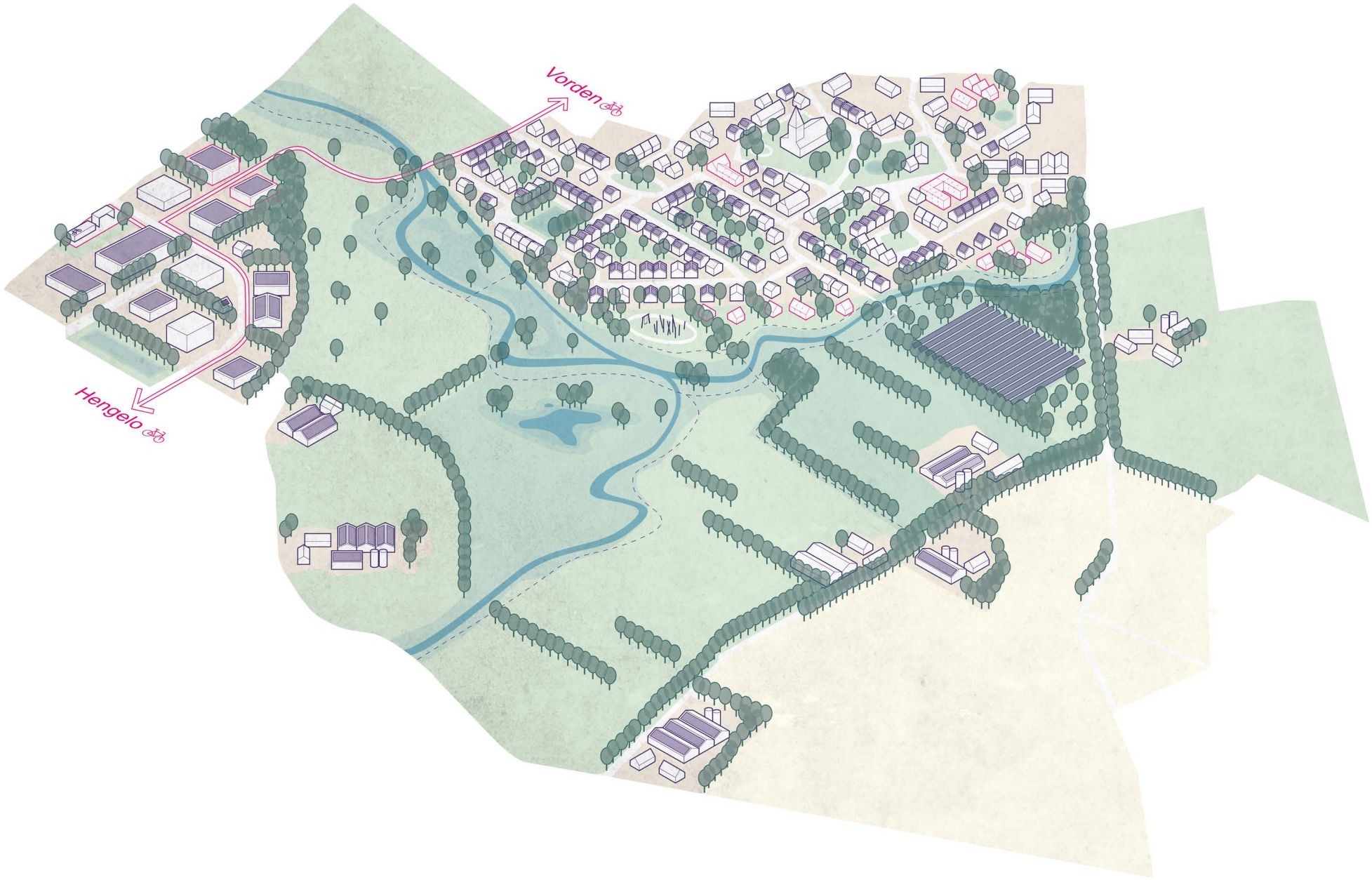
Energie & klimaat

Klimaatrobuuste inrichting
We houden meer water vast in de bodem en zorgen ervoor dat eventueel overtollig water vastgehouden wordt in ecologisch interessante wadi's. Zo voorkomen we de nadelige effecten van droogte. Een teveel aan water wordt effectief afgevoerd.

Goed ingepaste aanvullende duurzame opwek
Naast het benutten van de grote, geschikte daken voor de opwek van duurzame energie zorgen goed ingepaste kleinschalige zonneweiden in lokaal bezit voordat er voldoende duurzame energie opgewekt wordt om aan de vraag te voldoen.

Vorden
Hengelo

Streefbeeld 2035: Rond een dorp

We ontwikkelen de dorpsranden met oog voor de identiteit van het dorp en de kwaliteit van het landschap

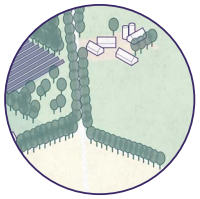

Sterke dorpen & leefbaar platteland

Aantrekkelijke dorpsranden
We streven naar een mooier, gezonder en klimaatrobuust Bronckhorst. De woonopgave biedt mogelijkheden voor het aantrekkelijk inrichten van de dorpsranden. Hier slaan we meerdere vliegen in één klap door slim functies, zoals waterberging, natuur, sport en spel, educatie, ommetjes, recreatieve verbindingen, duurzame energie en wonen te combineren.

Duurzaam dorps bouwen
Nieuwbouw is duurzaam en past bij het karakter van een dorp of buurtschap. De opzet is ruim, informeel en groen met een voelbare relatie met het landschap. Ze hebben een argeloos, niet-ontworpen gevoel. De gebouwen hebben een bescheiden dorpseigen bouwstijl en zijn laag. Het zijn eigentijdse vertalingen van oude voorbeelden. De openbare ruimte past bij de dorpseigen identiteit en is toegankelijk.

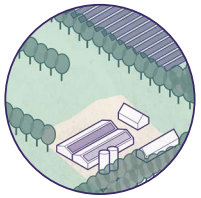

Ruimte voor activiteiten en evenementen
Bestaande activiteiten behouden we en we juichen nieuwe evenementen toe die passen bij de schaal en karakter van het gebied en de streek. Een gemeenschap houdt alleen stand als men in verbinding kan blijven met elkaar. Bij de organisatie van activiteiten en evenementen bevorderen we aandacht voor mens, dier en natuur.

Landschappelijke kwaliteit

Ruimte voor beeldbepalend erfgoed
We zijn trots op ons erfgoed en willen het in ere houden. We hebben aandacht voor het gebied rondom een monument, zodat horizonvervuiling voor beeldbepalende panden wordt ingeperkt. Daarom zijn we ook voorzichtig met het toestaan van zonnepanelen op onze monumenten. Panelen mogen geen afbreuk doen aan het monumentale beeld of beschermde stads- en dorpsgezichten.

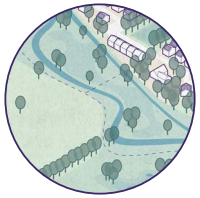

Toekomstbestendige bedrijventerreinen
Bij ontwikkeling en herstructurering van onze bedrijventerreinen nemen we energie- en klimaatdoelstellingen mee. Zonnepanelen op geschikte grote daken van bedrijven op het bedrijventerrein leveren een belangrijk bijdrage aan onze duurzame energiedoelstelling. Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden om de terreinen te vergroenen en regenwater adequaat op te vangen.

Uitbreiden van bedrijventerreinen
We breiden bedrijventerreinen uit op plekken die goed te bereiken zijn en waar bedrijven samen kunnen werken aan innovatie. We benutten dit om te kunnen investeren in landschappelijke kwaliteit, ter plekke of elders in de gemeente. Daarbij worden karakteristieke structuren, zoals bomenrijen, opgenomen in de plannen en het totaal krijgt een landschappelijke inpassing.

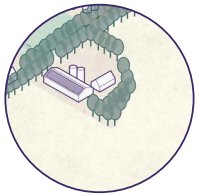
Energie & klimaat

Wateroverlast in de buurt beperken
Wateroverlast zal zo nu en dan voorkomen, we beperken de kans en de gevolgen zoveel mogelijk. Zo zetten we bijvoorbeeld wadi's in om water vast te houden. Dat helpt bij het opvangen van piekbuien, het ontlasten van het riool, het tegengaan van droogte en het is geschikt leefgebied voor planten, insecten en waterdieren. Ook zijn het leuke speelplekken.

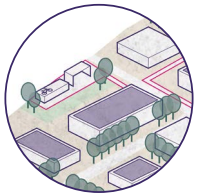

Groenere buurten
We benutten zoveel mogelijk onze eigen daken om duurzame energie op te wekken. We zetten ons in om tuinen te 'ontharden', zodat het water beter de grond in kan en we minder last hebben bij piekbuien. Groen helpt ook nog eens uitstekend tegen hitte en biedt voedsel en beschutting aan insecten, vogels en kleine zoogdieren.

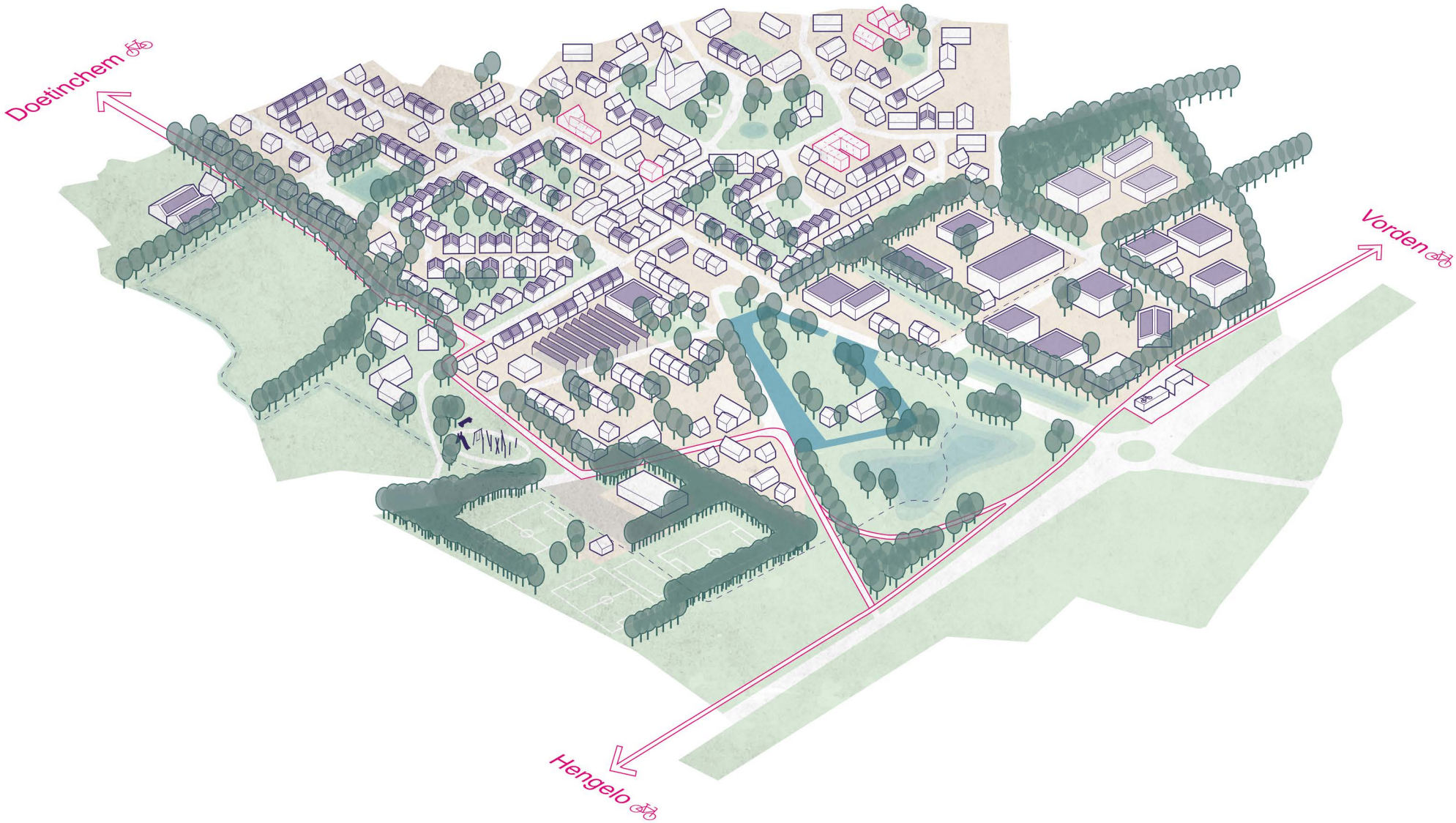

Goed ingepaste duurzame opwek
Goed ingepaste kleinschalige zonneweiden in lokaal bezit zorgen ervoor dat er voldoende duurzame energie opgewekt wordt om aan de vraag te voldoen. Samen met bijvoorbeeld beperkte mogelijkheden voor woningbouw kunnen zij een belangrijk deel van de kosten voor het maken van een aantrekkelijke dorpsrand opbrengen.

Gezonde leefomgeving

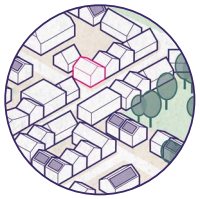
De 20-minuten fietsgemeente
Aantrekkelijke, snelle en veilige fietsverbindingen in combinatie met een snel OV-netwerk ontsluiten Bronckhorst en de regio. Aantrekkelijke, veilige bushaltes met laadpalen en veilige stallingsplaatsen maken de (e)-fiets/ brommer hét vervoersmiddel van Bronckhorst.

Doetinchem
Vorden
Hengelo

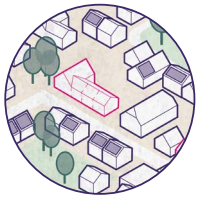
Streefbeeld 2035: In een dorp

We versterken met inwoners en ondernemers samen het dorpseigen leven

Sterke dorpen & leefbaar platteland

Mengen van wonen, werken en winkelen.
We versterken de leefbaarheid in de dorpen en het dorpse karakter door het mengen van wonen, werken, detailhandel en horeca gemakkelijker te maken. Vanzelfsprekend blijven ondernemers elkaar versterken in elkaars nabijheid. Ook bieden we ruimte aan activiteiten en evenementen waar jong en oud elkaar ontmoet.

Woning splitsen met oog voor gebouw en straat
Het splitsen van woningen helpt om de doorstroom op de woningmarkt te vergroten. Dat gebeurt onder voorwaarden. We hebben hierbij oog voor bijvoorbeeld eenheid in uitstraling van een (waardevol) gebouw en het straatbeeld.

Van leegstand naar levendigheid
Leegstaande gebouwen bieden kansen voor wonen en werken. Met name voor jongeren en starters, maar ook voor ouderen die graag dicht bij de voorzieningen willen wonen. Zo vergroten we de doorstroom op de woningmarkt, behouden we onze karakteristieke panden en zorgen we voor een levendig en aantrekkelijk dorp.

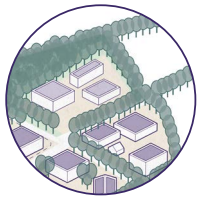
Slim inbreiden met kwaliteit
We (her)ontwikkelen geschikte locaties in de dorpen om woningen te bouwen. We richten ons hierbij op starters, jonge gezinnen, ouderen en zorgbehoevenden. Dat doen we op een ‘dorpse’, argeloze groene manier. We hebben oog voor de waardevolle groene plekken in het dorp.

Landschappelijke kwaliteit

Waardevolle groene plekken
We behouden de kostbare groene ruimtes in de dorpen. Deze zijn vaak waardevol vanuit cultuur-historisch en stedebouwkundig opzicht en maken het dorp ‘dorps’. Bovendien bieden zij de benodigde ruimte voor het opvangen van regenwater, bieden bomen verkoeling op hete dagen, dragen zij bij aan een biodivers Bronckhorst en vormen ontmoetingsplekken.

Slimme economie & landbouw

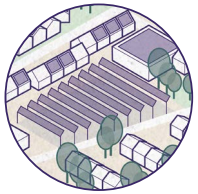

Passend uitbreiden van bedrijventerreinen
We breiden bedrijventerreinen uit op plekken die goed te bereiken zijn en waar bedrijven samen kunnen werken aan innovatie. We benutten dit om te kunnen investeren in landschappelijke kwaliteit, ter plekke of elders in de gemeente. Daarbij worden karakteristieke structuren, zoals bomenrijen, opgenomen in de plannen en het totaal krijgt een landschappelijke inpassing.

Energie & klimaat

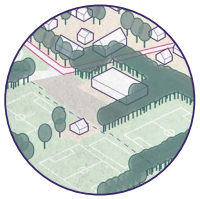

Klimaatrobuuste buurten
We zetten ons in om buurten klimaatrobuust te maken met groen in openbare ruimtes en tuinen te ‘ontharden’, zodat het water beter de grond in kan en we minder last hebben bij piekbuien. Groen helpt ook nog eens uitstekend tegen hittestress en biedt voedsel en beschutting aan insecten, vogels en kleine zoogdieren.

Duurzame opwek in de dorpen
Ruimte is schaars en waardevol. We benutten zoveel mogelijk onze eigen daken om duurzame energie op te wekken. In onze dorpen zijn er ook plekken, zoals grote parkeerplaatsen die zich mogelijk lenen voor een dubbelgebruik met de opwek van duurzame energie. Hier kunnen auto en fiets meteen opgeladen worden. De gemeente verkent de mogelijkheden hiertoe.

Gezonde leefomgeving

Sport, spel en ontmoeting
Onze sportaccommodaties en ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor de gemeenschappen en voor een gezond en fit Bronckhorst. We zetten ons in voor het behouden van deze voorzieningen, activiteiten en evenementen. Bij onze accommodaties kijken we naar mogelijkheden voor dubbelgebruik, bijvoorbeeld in tijd.

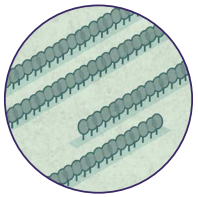
Beweegvriendelijke, inclusieve openbare ruimte
Een beweegvriendelijke openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen is de leidraad bij het inrichten van de openbare ruimte. In de openbare ruimte is er een duidelijke link tussen sport, bewegen en gezondheid. Aantrekkelijke ommetjes in en rond het dorp verleiden mensen om buiten te bewegen.

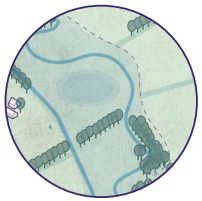
Streefbeeld 2035: Landelijk gebied

We werken samen met boeren en andere ondernemers aan een gezonde boterham in een karakteristiek cultuurlandschap

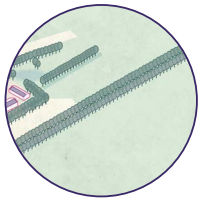
Landschappelijke kwaliteit

Boter bij de vis voor landschapsbeheer
We gaan op zoek naar mogelijkheden om landschapselementen, zoals houtwallen en bosschages te ontwikkelen en onderdeel te maken van een verdienmodel voor het boerenbedrijf. De boer krijgt een passende vergoeding voor het ontwikkelen en beheren van het landschap.

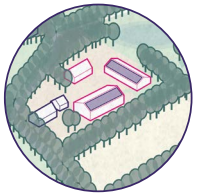

Bomensingels en beekdalen
Samen met het waterschap werken we aan beekdalen die het water langer vast kunnen houden in tijden van droogte, maar ook piek-buien op kunnen vangen. Vasthouden, bergen en afvoeren vraagt ruimte. Door dit te combineren met extensieve landbouw, natuur en nieuwe doorgaande recreatieve routes zorgen we bovendien voor een mooier landschap.

Historische lijnen zichtbaar maken
Door historischen lijnen aan te zetten met bijvoorbeeld laanbeplanting worden zij zichtbaarder in het landschap en dragen zij bij aan een mooier, herkenbaar landschap. De gemeente gaat hier actief mee aan de slag met name op de eigen gronden.

Slimme economie & landbouw

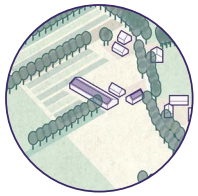
Wonen en werken op vrijkomende locaties
Waar passend biedt vrijkomende (agrarische) bebouwing ruimte voor wonen voor doelgroepen en lokale bedrijvigheid. Nieuwe werklocaties ontwikkelen we met name nabij provinciale wegen. We hebben oog voor goede landschappelijke inpassing, aandacht voor cultuurhistorie en hinder voor omliggende woningen en bedrijven.

Ruimte voor ondernemen in recreatie en toerisme
Bronckhorst is aantrekkelijk voor recreanten en toeristen en zal steeds aantrekkelijker worden. Hoogwaardige vormen van buiten recreatie en toerisme dragen bij aan leefbaar buitengebied en aan de ontwikkeling van het landschap. Goede, passende plannen krijgen ruimte.

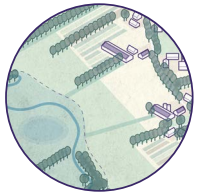

Pilots nieuwe vormen landbouw
Bronckhorst en de Achterhoek hebben een sterke agri- en foodsector. Door samen met boeren en agritechbedrijven te werken aan nieuwe vormen van landbouw die aansluiten bij de andere doelstellingen in het landelijk gebied profileert Bronckhorst zich verder als innovatieve regio.

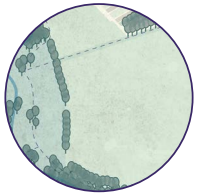

Naar een grondgebonden kringlooplandbouw
De landbouw wordt grondgebonden, kunstmestvrij en heeft gesloten kringlopen op de schaal van de Achterhoek. Het gebruik van schadelijke stoffen faseren we uit. Samen met de boeren gaan we op zoek naar geschikte vormen daarvoor. Experimenten en pilots in nauwe samenwerking met de ondernemers laten zien hoe de Nederlandse landbouw er in de toekomst uit kan zien. Vormen van landbouw die de natuur herstellen, zoals voedselbosbouw, worden gestimuleerd.

Energie & klimaat

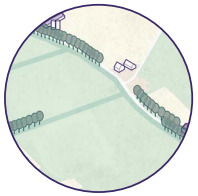

Boeren met oog voor bodem en water
Bodem en water worden steeds belangrijker, daarom gaan we samen met boeren op zoek naar manieren om het landgebruik passend te maken bij wat bodem en water te bieden hebben. Dat komt ook de herkenbaarheid en diversiteit van het landschap ten goede.

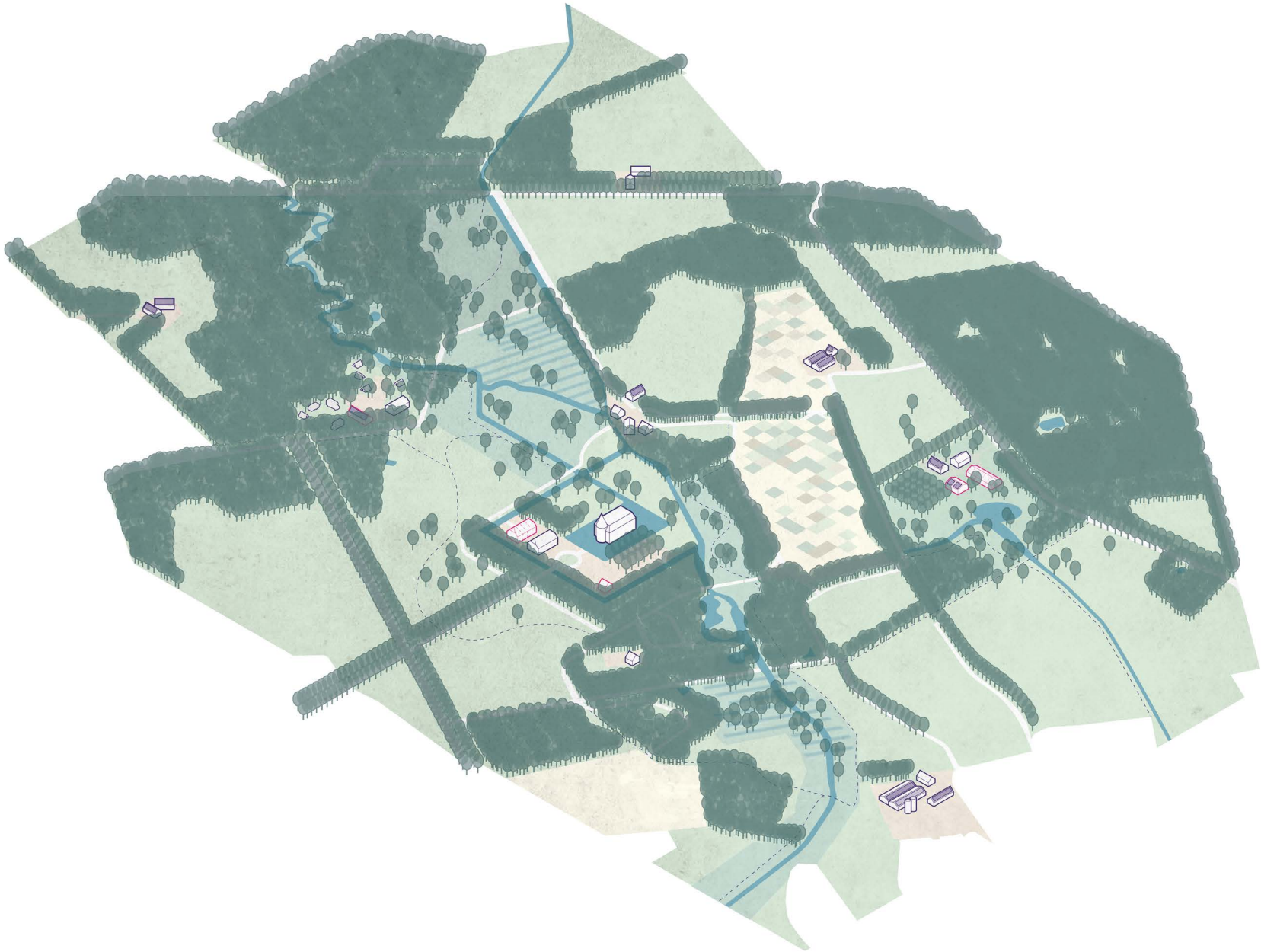

Voldoende water vasthouden in de bodem
Om wateroverlast te voorkomen bij piekbuien en om in tijden van droogte voldoende water beschikbaar te hebben is het belangrijk water langer vast te houden. De bodem is daarvoor de uitgelezen plek. Het verhoogt de opbrengsten en is goed voor het bodemleven en soortenrijkdom. We werken hierin samen met de boeren, het waterschap en natuurorganisaties.

Gezonde leefomgeving

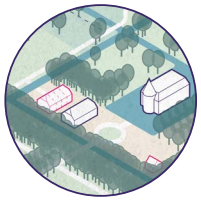

Overlast missies verminderen
We werken aan een gezonde en schone lucht, water en bodem. Gezondheidsrisico's en overlast door emissies van bijvoorbeeld geur, geluid en fijnstof gaan we verminderen, we streven er naar dat particuliere woningen in het buitengebied dezelfde mate van gezondheidsbescherming krijgen als woningen in de dorpen.

Streefbeeld 2035: Landgoederen

We werken met elkaar samen aan onze trots: het landschap van Bronckhorst

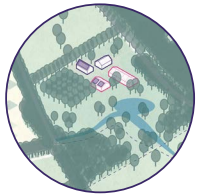
Sterke dorpen & leefbaar platteland

Bijzondere woonvormen in bijgebouwen
Het verpachten of verhuren van woningen kan landgoederen helpen financieel gezond te blijven. Zo helpen we de landgoederen het fraaie landschap en erfgoed in stand te houden. Dit doen we met oog voor de woonbehoefte, de cultuurhistorische waarde en het landschap.

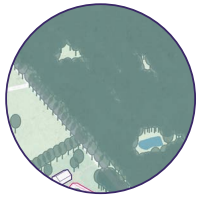

Landschappelijke kwaliteit

Instandhouding en ontwikkeling landgoederen
Voor de instandhouding van landgoederen is een verdienmodel nodig dat past bij het landgoed. Hierin spelen inkomstenbronnen vanuit recreatie, natuurbeheer, landbouw, (voedsel)bosbouw en dergelijke in aanvulling op erfgoedsubsidies een belangrijke rol.

Vrijkomende locaties als natuurschakel
Samen met de provincie werken we aan de verbinding van natuurgebieden. De transformatie van vrijkomende agrarische bebouwing tot woningen voor doelgroepen en onder meer collectieve woonvormen ondersteunen dit. Met het beperkt toevoegen van woningen komt geld beschikbaar om het landschap in te richten als verbindingszone voor planten en dieren.

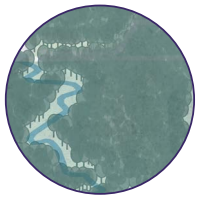

Een thuis voor gezonde bossen
Sommige bossen hebben te lijden onder de verandere klimaat-omstandigheden en ziekten. We werken samen met terreinbeheerders aan gezonde, diverse bossen met soorten die tegen de veranderende omstandigheden kunnen. Veelal gaat het dan om het omvormen van naaldbos naar loofbos, met karakteristieke bomen die thuishoren in ons landschap. Verder ontmoedigen we de kap van bomen.

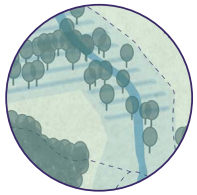

Slimme economie & landbouw

Boter bij de vis voor landschapsbeheer
In heel Bronckhorst gaan we op weg naar een grondgebonden kringloop-landbouw. In en rond onze natuurgebieden en in de zogenaamde groen ontwikkelzones gaan we daar samen met de boeren extra mee aan de slag. Dat is belangrijk voor het in standhouden van deze gebieden. Samen met de boeren en terreinbeheerders zoeken we naar goede verdienmodellen om dit te realiseren.

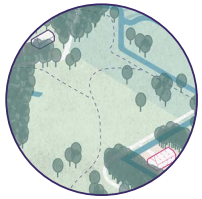

Passende recreatie en toerisme
Bronckhorst is aantrekkelijk voor recreant en toerist. Met name voor degenen die geinteresseerd zijn in het landschap, de natuur en het erfgoed. Recreatieve voorzieningen en ook verblijfsrecreatieve voorzieningen kunnen op sommige plekken, mits zij ook kwaiteit toevoegen aan het landschap.

Energie & klimaat

Verbeteren waterhuishouding
De huidige waterhuishouding zorgt voor problemen. Voor erfgoed en natuur, voor boeren en voor de waterkwaliteit. Samen met de gebiedspartijen werken wij aan een gezonde waterhuishouding. Vernatten en water langer vasthouden zijn speerpunten. Hiervoor kunnen we oude vloeivelden en rabatbossen nieuw leven in blazen.

Gezonde leefomgeving

Oneindig wandelen en fietsen
We werken aan een uitgebreid en aantrekkelijk wandel- en fietsnetwerk in de hele gemeente. Zo kunnen we onze portie dagelijkse beweging op een prettige manier invullen. Zo wordt Bronckhorst nog interessanter voor inwoners en bezoekers.

foto: Erwin Klein

4.1 Sterke dorpen en leefbaar platteland

Bronckhorst heeft maar liefst 44 unieke dorpen en buurtschappen. Inwoners vormen met elkaar gemeenschappen die samen leven, wonen en werken. Leefbaar platteland betekent voor ons sterke buurtschappen, goede bereikbaarheid, toekomstbestendige landbouw en een groene, gezonde leefomgeving in dorpen en buitengebied.

Streefbeeld 2035

Elk dorp en elke buurtschap functioneert als een sterke gemeenschap met een grote eigen dynamiek, organisatievermogen, zelfredzaamheid. Gemeentelijke taken en zaken dragen daaraan bij waar mogelijk, maar gemeenschappen zijn op eigen kracht in staat hun voorzieningen en hun ontmoetingsplekken te draaien. Dat is de kracht van elk van die 44 kernen, elk op een eigen manier die bij die gemeenschap past.

Jonge en oudere inwoners kunnen een passende woning vinden in hun eigen gemeenschap. Met slimme combinaties van transformeren van bestaand vastgoed, inbreiden en het toevoegen van nieuwbouw ontstaat er in 2035 een evenwichtig, flexibel en energiezuinig woningaanbod. Dat doen we op basis van de lokale behoefte van dorpen en buurtschappenn. Zo zorgen we voor een duurzame balans tussen jong en oud en voorkomen we isolement en eenzaamheid en dat mensen buiten de boot vallen.

Een aantrekkelijke, specifieke mix van diverse dorpse woonvormen doet recht aan het karakter van de gemeenschap en de plek. De dorpen en buurtschappen gaan naadloos op in het landschap. En zijn via een aantrekkelijk netwerk van wandel- en fietspaden direct met elkaar, het ommeland en onze werklocaties verbonden. De ontspannen dorpse sfeer, de sociale cohesie, het groen en de vele mogelijkheden om te bewegen, maken Bronckhorst de gezondste gemeente binnen de Achterhoek.

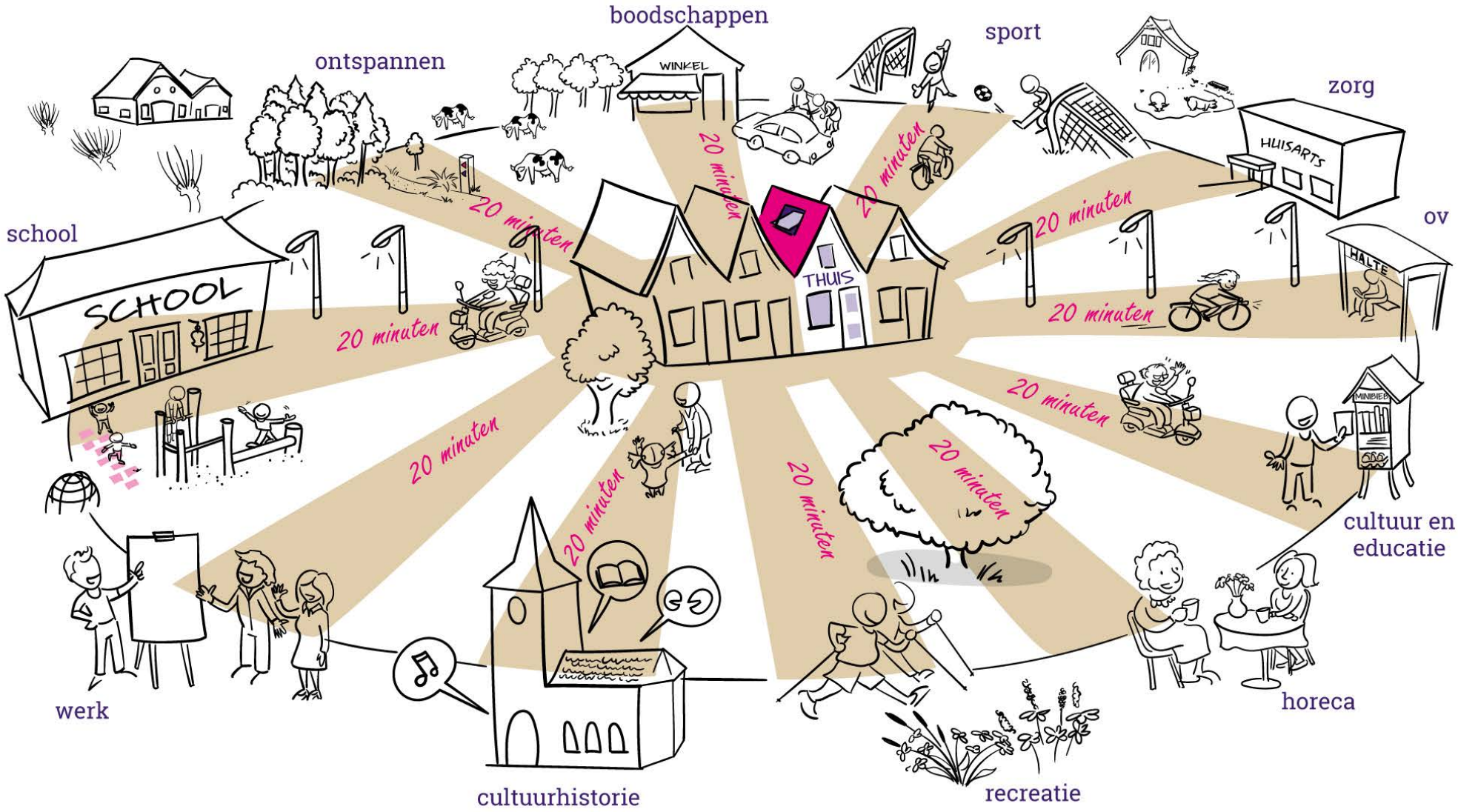
We streven naar behoud van basisvoorzieningen in de dorpen of binnen fietsafstand. We zoeken waar nodig naar innovatieve oplossingen, zoals het combineren van functies.

Richtinggevende strategische uitspraken

Dorps leven

- Onze dorpen en buurtschappen ontwikkelen zich elk op hun eigen manier, passend bij hun karakter en identiteit.
- De aanpak ‘Vitale kernen’ breiden we uit naar andere dorpen en buurtschappen. Halle nam zelf al het initiatief. De inzet is dat onze dorpen en buurschappen, daar waar nodig in 2035, een impuls kregen. Met de ervaring van Vitale kernen, zoeken we naar een passende manier om bewonersinitiatieven en gebiedsprocessen te ondersteunen.
- In elke gemeenschap, hoe klein ook, is er minimaal een bruisende, duurzaam te exploiteren ontmoetingsplek. Altijd gebaseerd op en gedragen door het initiatief in de gemeenschap. Vaak in combinatie met commerciële voorzieningen.
- We versterken de leefbaarheid in de dorpen en het dorpse karakter. Door het mengen van wonen, werken, detailhandel en horeca gemakkelijker te maken. Vanzelfsprekend blijven ondernemers elkaar versterken in elkaars nabijheid.

boodschappen
WINKEL
sport
ontspannen
zorg
HUISARTS
school
SCHOOL
THUIS
ov
HALTE
20 minuten
20 minuten
20 minuten
20 minuten
20 minuten
20 minuten
20 minuten
20 minuten
20 minuten
20 minuten
cultuur en
educatie
werk
cultuurhistorie
recreatie
horeca

- Activiteiten en evenementen zijn belangrijk voor de gemeenschappen. We juichen initiatieven toe, die passend zijn bij het dorp of de streek.
- We willen graag dat ook kwetsbare groepen in hun gemeenschap blijven wonen. Wij faciliteren daarom passende woonvormen op het eigen erf en zetten in op innovatieve zorgconcepten.

Bronckhorst 20-minuten fietsgemeente

- Idealiter zijn basisvoorzieningen in het dorp of in elk geval binnen 20-minuten fietsafstand van elk dorp en buurtschap bereikbaar. Aantrekkelijke, snelle en veilige fietsverbindingen, in combinatie met een snel OV-netwerk, ontsluiten Bronckhorst en de regio. Aantrekkelijke, veilige bushaltes met laadpalen en veilige stallingsplaatsen maken de (e)-fiets/brommer hét vervoermiddel van Bronckhorst.
- Waar ze de leefbaarheid versterken, staan we de vestiging van maatschappelijke en recreatieve voorzieningen in en rond een buurtschap toe.
- De ontwikkeling en exploitatie van commerciële voorzieningen, is aan onze ondernemers. Wij doen wat binnen onze macht ligt, om essentiële basisvoorzieningen te behouden.

Ruimte voor nieuwe woningen

- We realiseren met inwoners en woningcorporaties een gevarieerd woonprogramma. Dit is gericht op lokale behoeften. En op doorstroming met voorrang voor starters, jonge gezinnen, mensen in een kwetsbare positie en ouderen. We streven naar een duurzame balans tussen jong en oud.
- Dorpen en buurtschappen bouwen voor eigen behoefte en passend bij het aanwezig aanbod van voorzieningen. En voor mensen die zich hier vestigen voor werk of een andere bijdrage aan de gemeenschap. Overaanbod voorkomen we door de behoefte aan nieuwe woningen steeds te monitoren.
- We werken met een menu aan mogelijkheden voor woningbouw:
  - **Transformeren.** Het omvormen van bestaande gebouwen naar woningen. Dit kunnen leegstaande panden in de dorpen zijn, vrijkomende (agrarische) bebouwing in het buitengebied en ook het splitsen van woningen. Leegstaande gebouwen bieden kansen voor wonen en werken. Met name voor jongeren en starters, maar ook voor ouderen die graag dicht bij de voorzieningen willen wonen. Waar passend bieden vrijkomende agrarische bebouwing, erven van stoppende boeren en andere stoppende bedrijven ruimte voor wonen voor doelgroepen en lokale bedrijvigheid. De erven bieden ook ruimte voor collectieve woonvormen. Werklocaties zien we met name langs provinciale wegen. We zorgen voor goede landschappelijke inpassing, aandacht voor cultuurhistorie en zonder hinder voor omliggende woningen en bedrijven. Met het oog op de vergrijzing zal transformatie van bestaande woningen vooral kansen bieden in de periode na 2030. Dan is wellicht ook het verdunnen van de woningvoorraad aan de orde.
  - **Inbreiden.** Het benutten van open ruimte is gericht op het toevoegen en vergroten van de kwaliteit van dorpen en buurtschappen. Inbreiden mag niet ten koste gaan van groen dat van belang is voor de cultuurhistorische structuur van het dorp of buurtschap, het vasthouden van water na grote regenbuien en voor planten en dieren.
  - **Toevoegen.** Nieuwe woningen komen ten goede aan de kernkwaliteiten van het gebied en liggen altijd in of direct aan bestaande dorpen en buurtschappen. We benutten de kansen voor het combineren van opgaven: zoals ommetjes en sport, duurzame energie, waterberging en landschapsversterking.

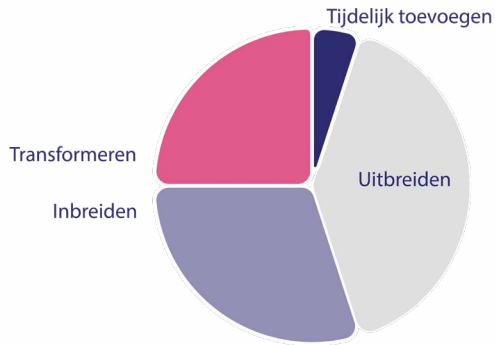
- **Tijdelijk toevoegen**. Een bijzondere vorm, gericht op het creëren van tijdelijke woonvormen voor doelgroepen. We denken hier ook aan collectieve woonvormen, onder meer voor statushouders.

Aantrekkelijke dorpen en dorpsranden

- We werken aan een mooier, gezonder, groener en klimaatrobuust Bronckhorst. Het aantrekkelijk inrichten van de dorpsranden helpt hierbij. Hier slaan we meerdere vliegen in één klap door slim functies, zoals waterberging, natuur, sport en spel, educatie, ommetjes, recreatieve verbindingen, duurzame energie, kringlooplandbouw en wonen te combineren.
- Als we iets veranderen en verbeteren dan draagt het bij aan herkenbaarheid en identiteit van het landschap voor de mensen die er wonen en die een bijdrage leveren aan het onderhoud.
- De openbare ruimte past bij de dorpseigen identiteit en is toegankelijk. Groene ruimtes zijn vaak waardevol vanuit cultuurhistorisch en stedenbouwkundig opzicht en maken het dorp ‘dorps’.

- De ontwikkeling van wonen en werken draagt altijd bij aan de ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit (combinatie van natuur, landschap, erfgoed, cultuurhistorie, water en energie). Nieuwbouw past bij het karakter van een dorp of buurtschap. De opzet is ruim, informeel en groen met een voelbare relatie met het landschap. De gebouwen hebben een dorpseigen bouwstijl. Het zijn eigentijdse vertalingen van oude voorbeelden.
- Nieuwe woningen zijn ten minste energieneutraal en klimaatrobuust. En zoveel mogelijk circulair en natuurinclusief gebouwd.

Menu voor mogelijkheden woningbouw

4.2 Landschappelijke kwaliteit

Met de grote diversiteit aan landschappen heeft Bronckhorst goud in handen. Het landschap is belangrijk voor onze identiteit en wordt hoog gewaardeerd door inwoners en bezoekers. Hierbij speelt ons erfgoed een belangrijke rol. Reden te meer om dit fundament zorgvuldig verder uit te bouwen.

Streefbeeld 2035

We bouwen verder aan ons waardevolle landschap. Twee keer mooier is onze ambitie. Dat begint bij het behouden, beschermen, herstellen en ontwikkelen van hetgeen we hebben. De kenmerkende groenstructuren, bomen en andere landschapselementen en natuurlijk ook ons rijke erfgoed. Het zijn zichtbare en tastbare tekens van de geschiedenis en de identiteit van het gebied.

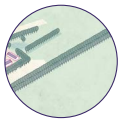
Bij nieuwe ontwikkelingen worden deze elementen behouden en geïntegreerd. En geven ze karakter aan een aantrekkelijk woon-, werk- en vestigingsklimaat. Onze verschillende soorten landschappen blijven zo herkenbaar en bepalend voor de identiteit van Bronckhorst en de gemeenschappen.
Een levensvatbare agrarische sector die hierin meehelpt, speelt daarbij een belangrijk rol. Verder werken we actief samen met terreinbeheerders en natuurorganisaties.

In 2035 is het natuurlijke systeem op orde en veerkrachtig: de kwaliteit van bodem, het water en de lucht zijn goed. En het landschap is in staat de effecten van het veranderende klimaat op te vangen. Met andere woorden: het landschap is klimaatrobuust. Een natuurlijke inrichting van de beekdalen en lage, natte gebieden speelt daarin een centrale rol. Gecombineerd met wandel- en fietspaden voegen die een nieuwe kwaliteit toe aan het landschap. Deze is ook recreatief-toeristisch interessant. Op plekken waar de biodiversiteit onder druk staat werken we aan ruimte voor gebiedseigen, inheemse soorten. Bij de inrichting van het landschap hebben eigenaren oog voor het welzijn van dieren.

Nieuwe ontwikkelingen krijgen een plek, daar waar het natuurlijke systeem voldoende draagkracht heeft. Bovendien dragen zij altijd bij aan landschappelijke kwaliteit ter plekke. Zo werken we aan de basiskwaliteit landschap en natuur. Een minimumniveau waar onze leefomgeving per landschapstype aan moet voldoen om deze leefbaar te houden voor natuur én mens. In het omgevingsprogramma Landschappelijke kwaliteit werken we dit samen met gebiedspartners verder uit.

Richtinggevende strategische uitspraken

Instandhouding en ontwikkeling groen erfgoed

- We breiden waardevolle landschapselementen, cultuurhistorische structuren en aardkundige waarden uit.
- We zetten historische lijnen aan met bijvoorbeeld laanbeplanting. Dit draagt bij aan de herkenbaarheid van het landschap en draagt bij aan de ontwikkeling van de soortenrijkdom die past bij onze landschappen. Denk bijvoorbeeld aan akker- en weidevogels. De gemeente gaat hier ook zelf actief mee aan de slag op eigen gronden.
- We streven naar het behoud van zandwegen, vanwege hun herkenbare cultuurhistorische waarde.
- We zorgen voor een effectieve bescherming van bestaande, kenmerkende landschapselementen, groenstructuren en ensembles - combinaties van landschap en bebouwing- die aansluiten bij de kernkwaliteiten van het betreffende landschap. Deze elementen wijzen we concreet aan op de kaart en voorzien we van een beschermingszone. Hun status monitoren we en waar nodig handhaven we. Extra aandacht komt er voor ensembles die door hun samenhang een cultuurhistorische en/of landschappelijke meerwaarde hebben.

Restauratie en ontwikkeling bebouwd erfgoed

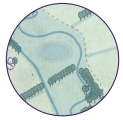
- We zijn aanjager van gesprekken over subsidiemogelijkheden voor restauratie van monumenten. Voor bijzondere objecten leveren we maatwerk. We bieden ruimere steun aan te restaureren agrarische objecten.
- Voor het tegengaan van leegstand van monumenten, bijvoorbeeld door het toestaan van tijdelijke functies, vereenvoudigen we het voortraject in vergunningverlening.
- We bewaken de kwaliteiten rust, stilte en donkerte als kenmerken en waarden van de streek. We hebben aandacht voor het gebied rondom een monument, zodat negatieve effecten voor beeldbepalende panden wordt ingeperkt. Met energie opwek, zoals zonnepanelen op monumentale daken gaan we zorgvuldig om.
- We zoeken samen met rentmeesters, overheden en stakeholders naar nieuwe verdienmodellen en financieringsmogelijkheden om ons landschapsbeheer te borgen. Daarbij faciliteren we adequate vergoedingen of ontwikkelingen, zodat onze boeren en andere eigenaren, samen met burgers en natuurorganisaties, kunnen investeren in ontwikkeling en beheer van het landschap
- We maken restauratie van erfgoed mogelijk, zeker als dat bijdraagt aan leefbaarheid, passende functie en dynamiek. Waar mogelijk staan we herbestemming van monumentale panden en/of agrarisch erfgoed toe. Om zo een bijdrage te leveren aan een leefbaar platteland. Voor behoud van erfgoed is ook ontwikkeling en vernieuwing nodig: het erfgoed mag een nieuwe invulling krijgen als dat de betekenis vergroot van het erfgoed zelf en haar omgeving. Waar beschermen en ontwikkelen niet samengaan, kiezen we voor beschermen.
- We stimuleren kennisvergroting op het gebied van erfgoed. En versterking van de binding tussen de monumentensector en het publiek. Het (digitaal) delen van kennis, om de kwaliteit te verhogen en monumenteneigenaren te inspireren.

Instandhouding en ontwikkeling van landgoederen

- Voor de instandhouding van landgoederen is een verdienmodel nodig dat past bij het landgoed. Hierin spelen inkomstenbronnen vanuit recreatie, natuurbeheer, landbouw, bosbouw en dergelijke in aanvulling op erfgoedsubsidies een belangrijke rol.
- Het verpachten of verhuren van woningen kan landgoederen helpen financieel gezond te blijven. Zo helpen we de landgoederen het fraaie landschap en erfgoed in stand te houden. Dit doen we met oog voor de woonbehoefte, de cultuurhistorische waarde en het landschap.

Robuuste groen- en waterstructuren

- We dragen bij aan soortenrijkdom en hoge natuurwaarden. We nemen gerichte maatregelen en monitoren de effecten. Landschapselementen, zoals houtwallen, bosschages en zandwegen, spelen hierin een belangrijke rol. We zoeken mogelijkheden om die meer te ontwikkelen en onderdeel te maken van een verdienmodel voor het boerenbedrijf. De boer krijgt boter bij de vis voor het ontwikkelen en beheren van het landschap.
- Samen met de provincie, terreinbeheerders, inwoners en natuurorganisaties werken we aan de realisatie van een aaneengesloten natuurnetwerk. In de zone rondom natuurgebieden gaan we in gesprek met boeren. Om te zoeken naar vormen van landbouw die passen binnen deze omgeving.

- Onze bossen hebben te leiden onder de veranderende klimaatomstandigheden en ziekten. We werken samen met terreinbeheerders aan gezonde, diverse bossen met soorten die tegen de veranderende omstandigheden kunnen. Veelal gaat het dan om het omvormen van naaldbos naar loofbos, met karakteristieke bomen die thuishoren in ons landschap.
- Ontwikkelingen in ons buitengebied, waaronder die op vrijkomende agrarische bebouwing, moeten van toegevoegde waarde zijn voor het landschap in de brede zin van het woord. Een landschappelijk inpassingsplan vormt de basis. We helpen en stimuleren initiatiefnemers met ‘kookboeken’. Een meedenkend kwaliteitsteam zorgt ervoor dat de kwaliteit die we voor ogen hebben ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt door initiatiefnemers.
- Samen met het waterschap gaan we aan de slag met de kwaliteit van ons oppervlaktewater en de inrichting van klimaatrobuuste beekdalen. Om verdroging en wateroverlast een antwoord te bieden. Dat combineren we met de ontwikkeling van natuur en het toevoegen van wandel- en fietsverbindingen.
- Samen met boeren gaan we op zoek naar manieren om het landgebruik passend te maken bij wat bodem en water bieden. Dat komt ook de herkenbaarheid en diversiteit van het landschap ten goede.

Ieder dorp en buurtschap een fraaie dorpsrand

- Op veel plekken zijn de overgangen tussen het dorp of buurtschap en het buitengebied fraai. Lokaal kan die overgang verbeterd worden. De overgang kan aantrekkelijker worden door de aanplant van landschapselementen, maar ook slimmer in combinatie met waterberging, duurzame energie, ommetjes en sport. Zo werken we aan de herkenbaarheid van het landschap en gemeenschap, aan het vergroten van de biodiversiteit en aan een gezonder Bronckhorst. Hierbij leggen we zoveel mogelijk koppelingen met initiatieven en wensen van partners en inwoners. Naast aanleg denken we vooruit met goede condities voor hoogwaardig en duurzaam beheer.

Vergroten beleving van het landschap

- We vergroten de mogelijkheden om onze landschappen te beleven, voor onze inwoners en voor bezoekers. Private investeringen in de vrijetijdseconomie dragen bij aan de betekenis en kwaliteit van het landschap.
- Nieuwe ontwikkelingen worden aangegrepen om de kwaliteit van ons landschap verder te verhogen. Nieuwe wandel- en fietsverbindingen en ommetjes nodigen om actief te genieten van ons fraaie landschap.

Veiligheid in de natuur

- De gemeente Bronckhorst ligt in een natuurlijke omgeving. Uit het risicoprofiel van de gemeente blijkt dat de kans op een (onbeheersbare) natuurbrand aanwezig is. De gemeente vindt het belangrijk om een veilige en gezonde leefomgeving voor onze inwoners en bezoekers te creëren en te behouden en daarbij ook de ecologische waarde van de natuur te beschermen.
- Gezamenlijk met natuurbeheerders en de Veiligheidsregio zorgt de gemeente ervoor dat er aandacht is voor natuurbrandbeheersings en -bestrijdingsmaatregelen om zo het risico op een natuurbrand te beperken en/ of te voorkomen. Mede door de effecten van klimaatverandering is dit een urgent onderwerp.
- Ondermijnende criminaliteit brengt naast (het gevoel van) onveiligheid ook erg nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving mee. Brandgevaar bij een hennepkwekerij of overlast bij het dumpen van drugsafval in de natuur of het buitengebied.

Daarom werkt de gemeente samen met inwoners, ondernemers en veiligheidspartners aan het bestrijden van ondermijning.

- Schoon en voldoende drinkwater is van groot belang voor onze samenleving. We borgen het belang van de drinkwaterbeschermingsgebieden binnen onze gemeente in onze planvorming en beoordeling van initiatieven in deze gebieden en de bijbehorende beschermingszones

4.3 Slimme economie en landbouw

Ondernemen en innoveren zitten in ons DNA. Er is ruimte nodig voor groei van bedrijven en we hebben mensen nodig om al het werk te doen. De landbouw staat voor grote uitdagingen om een goed belegde boterham te hebben en met de transitie naar kringlooplandbouw. Hier blijven we samen met ondernemers aan werken.

Streefbeeld 2035

In 2035 staat Bronckhorst op de kaart vanwege haar slimme innovatie in maakindustrie en agri- en foodsector. Bedrijven zijn voorlopers in innovatie, onder meer door nauwe samenwerking tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het aantal banen heeft gelijke tred gehouden met het aantal woningen. Groei van bedrijvigheid heeft bijgedragen aan de kwalitatieve ontwikkeling van werkgelegenheid in de zin van betekenisvol werk en uitdagende banen, ook voor lager opgeleiden.

Bronckhorst en omgeving is een voorbeeldregio voor balans tussen landbouw en natuur. Agrarisch landgebruik is in 2035 in balans met het natuurlijke systeem. Het heeft een gezonde, levende bodem met een goede sponswerking om water vast te houden: het watersysteem wordt duurzaam beheerd en er is een rijkheid aan soorten op en om het bedrijf. Lokaal gewortelde familiebedrijven vormen in 2035 nog altijd het hart van onze landbouw. Samen met hen zoeken we naar manieren voor transformatie van gangbare landbouw. Doel is het verder versterken van het grondgebonden karakter van de landbouw en het zoveel mogelijk sluiten van de kringlopen.
We streven ernaar dat in 2035 alle landbouwbedrijven in Bronckhorst betrokken zijn bij de aanpak voor gesloten kringlopen, op bedrijfsniveau of op regionale schaal. We faciliteren pilots, proeftuinen en gebiedsprocessen. In samenwerking met gebiedspartijen zoals de Vruchtbare Kringloop Achterhoek (VKA), Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek (VALA) en agro-innovatiecentrum De Marke verkennen we kansen en initiatieven.

In 2035 heeft Bronckhorst een sluitend systeem van eigentijdse collectieve vervoersvormen (deelvervoer). Waarmee onze gemeenschappen verbonden blijven met hun omgeving.

Ontwikkelingen sluiten aan op het plaatselijke bereikbaarheidsprofiel. Daarbij kijken we ook naar de rol van de omliggende grote dorpen en steden buiten onze gemeente (Doetinchem, Doesburg, Zutphen, Lochem, Ruurlo en Arnhem).

In 2035 staan bestemmingen in Bronckhorst als recreatieve trekpleister op de kaart. Ontwikkelingen sluiten aan bij wat ons als Bronckhorst onderscheidt en aantrekkelijk maakt. Behalve dat we de huidige kwaliteiten in ons landschap benutten, voegt de recreatiesector hier ook kwaliteiten aan toe. Investeringen in de kwaliteit van het landschap, versterken de basis onder de vrijetijdseconomie op de middellange termijn.

foto: Jan Klumper

Richtinggevende strategische uitspraken

Aantrekkelijk vestigingsklimaat

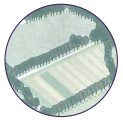
- Bronckhorst is topvestigingslocatie in de West Achterhoek. Kwalitatief goede bedrijvenparken en werklocaties, voldoende woningen en goede bereikbaarheid zijn belangrijk. We werken aan een woon-, werk, en leefomgeving, die eraan bijdragen dat bedrijven het talent aantrekken dat ze nodig hebben. We ondersteunen de aanpak van knelpunten in Openbaar Vervoer en wegen in onze omgeving.
- Met Smart Living en Smart Economy als leidende principes, richten we ons op een innovatieve, open en circulaire economie. Bedrijven in Bronckhorst zijn in 2035 voortrekkers in regionale innovatieclusters. Innovatiecentrum De Marke is de lokale spil in het open innovatiesysteem van de Achterhoek. Waarmee startende bedrijven en andere ondernemersondersteuning verbonden zijn.
- We werken nauw samen met andere overheden, ondernemingen, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties om ons profiel als Smart Industry (innovatieve maakindustrie) en agrofood gemeente te versterken.

Energieneutraal en circulair ondernemen

- In lijn met de Achterhoek board stimuleren we energieneutraal en circulair ondernemen:
  - We stimuleren energiebesparing en energieopwek op daken en op gronden voor de eigen energievoorziening.
  - Bedrijven(parken) werken individueel en/ of samen en met hun ketenpartners aan circulair gebruik van grondstoffen, en minimale afvalproductie.
  - Gebouwen en infrastructuur ontwikkelen we zoveel mogelijk circulair.
- We stimuleren de circulaire economie. Dat is belangrijk voor een duurzame toekomst, waarin we zuinig moeten zijn op onze grondstoffen.
- We omarmen kleinschalige food initiatieven, zoals De Patrijs, De Vierakker, De Steenoven, Urtica De Vijfsprong en Bronckhorster bierbrouwerij.

Grondgebonden kringlooplandbouw

- Wij stimuleren de overgang van gangbare landbouw naar kringlooplandbouw. Het streven naar kringlooplandbouw is een gezamenlijke zoektocht van boeren, burgers, bedrijven in de voedingsmiddelensector, natuurorganisaties, onderzoekers waar wij als gemeente bij aansluiten. Kringlooplandbouw als een nieuwe landbouwpraktijk kan vele verschijningsvormen aannemen en die gebruik maken van nieuwe inzichten in die wetenschap (Wageningen Universiteit) en in de praktijk (Vruchtbare Kringloop Achterhoek) gebaseerd op het principe dat alle biomassa optimaal gebruikt wordt en mineralenstromen optimaal benut worden, onder meer door reststromen van de ene keten te gebruiken als grondstoffen voor een andere keten. Nieuwe technologie, maatschappelijke diensten, nieuwe partnerschappen en nieuwe verdienmodellen zijn belangrijk om deze transitie in de landbouw te realiseren. Onze inzet is dat de kringlopen in beginsel op bedrijfsniveau, op lokaal niveau of op regionaal niveau worden gesloten. Dit zien wij als een ladder van kringlooplandbouw.

Bedrijven die op een andere schaal kringlopen moeten sluiten laten daarbij zien hoe zij het grondgebonden karakter van hun bedrijfsvoering versterken.

- We faciliteren pilots, proeftuinen en gebiedsprocessen. In samenwerking met gebiedspartijen zoals de Vruchtbare Kringloop Achterhoek (VKA), Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek (VALA) en De Marke.
- Met name nabij gevoelige natuurgebieden en cultuurhistorisch waardevolle gebieden, zoeken we samen met boeren naar passende bedrijfsmodellen.
- We verwachten dat er agrarische gronden vrij gaan komen in de nabije toekomst. Naar verwachting zal een verschuiving naar akkerbouw optreden. Daarbij stimuleren we de uitbreiding van landschapselementen. Die hebben natuurwaarde en dragen bij aan de variëteit van natuur. Daarnaast kan de waterhuishouding om ruimte vragen en natuurlijke varianten van inrichting kennen.
- We willen het grondgebonden karakter van de landbouw versterken passend bij het cultuurhistorische kenmerken van ons landschap. Voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij sluiten we aan bij de trend in deze sector die een gestage terugloop te zien geeft van het totaal aantal dieren dat gehouden wordt in onze gemeente. Onze inzet is gericht op de verdere afname van het totaal aantal dieren op het niveau van de gemeente, waarbij we ruimte blijven bieden aan de ontwikkeling van gezonde en toekomstgerichte Bronckhorster intensieve veehouderijbedrijven. Zo kunnen investeringen ook bijdragen aan het verminderen van de uitstoot en het verbeteren van dierenwelzijn en gezondheid. De overblijvende intensieve bedrijven hebben een belangrijke rol in het sluiten van de kringlopen.

Innovatieve agrofood pilots voor nieuwe vormen van Landbouw

- Bronckhorst en de Achterhoek hebben een sterke agrifood-sector. Door samen met boeren en agritechbedrijven te werken aan nieuwe vormen van landbouw, die aansluiten bij de andere doelstellingen in het landelijk gebied, profileert Bronckhorst zich verder als innovatief agrifood gebied.
- De overgang van gangbare naar kringlooplandbouw vraagt om ruimte om te experimenteren. We zoeken samen met de betrokken partijen naar mogelijkheden en kansen. Pilots kunnen duidelijkheid bieden over wat wel en niet mogelijk is.

Voorbeelden stimuleren we en dragen we uit. We faciliteren de zoektocht naar duurzame verdienmodellen met toekomstperspectief.

Ruimte voor bedrijvigheid

- Regionaal maakten we afspraken om te voorzien in de behoeftes van onze lokale ondernemers. We monitoren samen de behoefte, zodat we steeds een actueel beeld hebben van wat er speelt bij onze ondernemers.
- We blijven werken aan herstructurering van onze bestaande terreinen. We breiden deze ook uit, om te kunnen voorzien in de bestaande behoefte aan nieuwe locaties. We benutten dit om te investeren in landschappelijke kwaliteit. Ter plekke of elders in de gemeente. Daarbij worden karakteristieke structuren, zoals bomenrijen, opgenomen in de plannen. En het totaal krijgt een landschappelijke inpassing.
- Het merendeel van onze bedrijven ligt in het buitengebied. Hier bieden we ruimte voor passende ontwikkelingen met zorg voor de inwoners van het buitengebied en de landschappelijke kwaliteit. Op verspreide locaties in het buitengebied beperken we juist de schaal van niet agrarische bedrijvigheid.

Het kan zijn dat bedrijven die willen groeien dat alleen kunnen doen op een bedrijventerrein.
- Door de ruimte voor bedrijvigheid is de verhouding, tussen het aantal banen en woningen, in balans. Dit versterkt de leefbaarheid in de gemeenschappen.

Vrijkomende agrarische bebouwing voor bedrijvigheid

- Op vrijkomende agrarische bouwvlakken in de nabijheid van provinciale en grote doorgaande wegen, bieden we ruimte voor nieuwe werklocaties. Voor de ontwikkeling van ons lokale bedrijfsleven.
- Elke herbestemming levert een impuls voor het ontwikkelen van de omgevingskwaliteit ter plekke. Daarbij gaat het met name om natuur en landschap en cultuurhistorie en erfgoed. Herontwikkeling kan alleen als deze per saldo leidt tot vermindering van de verstening.
- In het Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone en stiltegebieden stellen we hogere eisen aan de inpassing. En staan we alleen bedrijven toe die minder hinderlijk voor de omgeving zijn.

Hoogwaardige vrijetijdseconomie: recreatie en toerisme

- We stimuleren de ontwikkeling van een kwalitatief hoogwaardig recreatie- en verblijfaanbod, mede met het oog op instandhouding van erfgoed. Bronckhorst profileert zich met haar groene en bebouwde erfgoed. Belangrijk hierin blijft de aandacht voor kastelen en landgoederen met “Tot Slot! In Bronckhorst”. Ook stimuleren we de ontwikkeling van (een) kwalitatieve recreatieve trekpleister(s).
- We zetten in op slimme groei van de vrijetijdssector, een prettige leefbare woonomgeving voor alle Achterhoekers, veelzijdigheid en een onderscheidend aanbod gedurende het gehele jaar, kwaliteitsverbetering en het professionaliseren en het vergroten van vitale verblijfsrecreatie.
- In het recreatief-toeristische aanbod staan de beleving van natuur, landschap en cultuurhistorie voorop. Locaties ontwikkelen zich met respect voor de plek en dragen bij aan de kwaliteiten en leefbaarheid van het gebied.
- We zoeken met de regio naar een passende gebiedsmarketing die de gehele Achterhoek op de kaart zet.
- We werken aan vitale verblijfsrecreatie, die een bijdrage levert aan de kwaliteit van het landschap. Meer rood moet ruimhartig bijdragen aan meer groen.

Dé fiets- en wandelgemeente van Nederland

- We complementeren fiets- en wandelnetwerken en zorgen dat deze veilig zijn. We zetten in op de structurele verbetering van de routestructuren voor wandelen en fietsen met een eenduidige en heldere informatievoorziening. We willen dé fiets- en wandelgemeente van Nederland zijn. Daar horen ook ommetjes en zandwegen bij.
- In de dorpen en buurtschappen ligt het accent op lopen en fietsen via aantrekkelijke netwerken. Netwerken die buurtschappen, dorpen, leer- en werkplekken en recreatieve gebieden met elkaar verbinden. We pakken fietsveiligheid en fietscomfort aan op schoolroutes en voor woon-werkverkeer. We verkennen combinatiemogelijkheden tussen functionele dagelijkse fietsroutes en aantrekkelijke recreatieve routes.

Innovatieve OV-systemen

- Lokaal zorgen we met innovatieve (collectieve) vraagafhankelijke vervoersoplossing voor aantrekkelijke aansluiting op het regionale OV systeem. De gemeente faciliteert initiatieven voor dorpsauto e.d.
- Regionaal haken we aan op lopende trajecten voor een krachtig OV op hoofdroutes (richting Doetinchem, Winterswijk, Zutphen, Deventer, Apeldoorn en Arnhem) (Landelijk toekomstbeeld OV 2040, Regio Achterhoek). We zorgen voor aantrekkelijke OV-haltes met goede voorzieningen. Ontwikkelingen sluiten aan op plaatselijke bereikbaarheid lopend, per fiets, OV of auto.

Emissieloos en veilig autorijden

- De auto blijft belangrijk voor de verder gelegen bestemmingen buiten de OV-hoofdroutes.
- Emissieloos autorijden is de norm. We zorgen voor een adequate (semi)publieke laadinfrastructuur ter ondersteuning voor emissieloos rijden.
- We blijven werken aan de veiligheid op wegen, met name op plattelandswegen door het inzetten van goede markering op de weg voor fietsers en drempels.

4.4 Energie en klimaat

De opgaven rond energie en klimaat zijn groot en urgent. Werken aan een duurzame energievoorziening en een gezond en veilig klimaat zijn belangrijk voor een duurzame toekomst voor onze (klein)kinderen.

Streefbeeld 2035

In 2030 is de gemeente Bronckhorst energieneutraal. Dit betekent dat we net zoveel duurzame energie zelf opwekken als we verbruiken. We besparen, waarmee we de nodige opwek beperken. Inwoners, lokale ondernemers en maatschappelijke organisaties leveren een belangrijke bijdrage aan deze gezamenlijke energie-opgave. Zo werken we aan een duurzame en leefbare woon- en werkomgeving, waar iedereen zich thuis voelt en aan mee kan doen.

De Routekaart Bronckhorst Energieneutraal 2030 is een daadkrachtig actieplan om samen met inwoners, ondernemers en organisaties te werken aan de energie-opgave. De routekaart geeft de kaders waaraan initiatieven voor opwek van zonne- en windenergie moeten voldoen, op welke manier de samenleving wordt betrokken bij plannen en wat de ruimtelijke randvoorwaarden en procedures zijn.

Uitgangspunten:

- Energieneutraal in 2030
- Energiebesparing
- Iedereen draagt zijn steentje bij
- Opgenomen in het landschap en de gemeenschap

Ondanks alle inspanningen om CO_2-uitstoot te verminderen, zal de klimaatverandering nog (tenminste) decennia doorgaan. Dus moeten we omgaan met de gevolgen van de klimaatverandering. We moeten ons aanpassen. Dit noemen we klimaatadaptatie.

De ambitie is om ons watersysteem (klimaat-)robuust en gezond te maken. In 2035 zijn we kilimaatrobuust voor wat betreft onze eigen gemeentelijke verantwoordelijkheden. We maken het tempo, waarmee we ons aanpassen, minimaal gelijk aan het tempo van de klimaatverandering. Dat betekent dat risico's niet langer toenemen, maar ten hoogste gelijk blijven. We werken waar mogelijk met het waterschap mee om ook het grotere watersysteem klimaatrobuust te maken.

Klimaatrobuust wil zeggen dat het watersysteem, de inrichting van de openbare ruimte en particulier eigendom is aangepast aan het veranderende klimaat. Het betekent dat we extremen, zoals droogte en wateroverlast goed kunnen verwerken, en dat we zo min mogelijk last hebben van bijvoorbeeld verdrogende gewassen en waterschade. Waterbuffering wordt een belangrijk kenmerk van ons buitengebied.

Gezond wil zeggen dat de waterkwaliteit en de milieus rondom het water bijdragen aan een gezond leefmilieu voor mens en natuur. We willen vooral maatregelen nemen die op meerdere fronten tegelijk werken. Zo helpt meer groen in de dorpen tegen wateroverlast, maar ook tegen droogte en hitte. Ook kan het de leefomgeving mooier en prettiger maken en bijdragen aan onze fysieke en geestelijke gezondheid.

Richtinggevende strategische uitspraken

Energieneutraal

Op de route naar een energieneutrale gemeente hanteren we een aantal uitgangspunten:

Voor en door iedereen

- Duurzame maatregelen moeten voor iedereen haalbaar en betaalbaar zijn.
- We stellen hoge eisen aan lokaal eigenaarschap en participatie.
- We zetten vol in op de transitievisie warmte door een buurtaanpak te kiezen waarin we twee buurten per jaar begeleiden.
- We gaan door met het stimuleren om mensen te verleiden om maatregelen te nemen: in en om de woning, gericht op energiebesparing en opwek.
- We werken samen met onze gebiedspartners om knelpunten in het energienetwerk op te lossen.

Duurzame energie opwekken

- Voor de resterende energievraag zetten we alle mogelijke duurzame bronnen in: uit de bodem, het water, biomassa, wind en de zon.
- Er is duidelijkheid over de ontwikkeling van een windpark in Eldrik. Buiten Eldrik zijn alle andere gebieden in Bronckhorst uitgesloten voor windenergie met windmolens hoger dan 25 meter.
- Er is voldoende ruimte voor (uitbreiding van) energie-infrastructuur om onze ambities waar te kunnen maken. De uitvoering programmeren we samen met onze partners in regionaal verband.
- We wekken uiteindelijk niet meer op dan de eigen energievraag.
- Alle grote gebruikers benutten lokale duurzame opwekmogelijkheden.
- Alle geschikte daken maken maximaal gebruik voor de opwek van zonne-energie.
- Aanvullend zorgen we met goed ingepaste kleinschalige zonneweiden, in lokaal bezit, ervoor dat er voldoende duurzame energie opgewekt wordt om aan de vraag te voldoen.
- In onze dorpen zijn plekken die zich lenen voor dubbelgebruik, met de opwek van duurzame energie, benut. Daar laden auto en fiets meteen op.

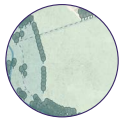
Bijdragen aan omgevingskwaliteit

- Ontwikkelingen, ten behoeve van de energie-transitie, dragen bij aan de landschappelijke kwaliteit (beleving, cultuurhistorie, biodiversiteit).
- Rond de dorpen kunnen zonneweiden, samen met bijvoorbeeld beperkte mogelijkheden voor woningbouw, een belangrijk deel van de kosten voor het maken van een aantrekkelijke dorpsrand opbrengen.
- Ruimte voor beeldbepalend erfgoed: Niet alle gebouwen gaan goed samen met zonnepanelen. We zijn trots op ons erfgoed en willen het in ere houden. Daarom zijn we voorzichtig met het toestaan van zonnepanelen op onze monumenten. Panelen mogen geen afbreuk doen aan het monumentale beeld of beschermde stads- en dorpsgezichten.

Klimaatrobuust

Balans in natuurlijk watersysteem

- We werken met inwoners, ondernemers, terreinbeheerders en het waterschap aan een gezonde balans in het watersysteem. We herstellen balans tussen te veel en te weinig water, we sluiten kringlopen van water: de aanvoer van water is gelijk aan de afvoer/verbruik van water. We zorgen voor afstemming op en we bewegen mee met het natuurlijk systeem.
- Iedereen laat zoveel mogelijk regenwater infiltreren in de bodem.

- Waar mogelijk gaan we onze cultuurhistorie benutten. In het verleden dwongen de beperkte middelen tot slimme oplossingen, die nu nieuw leven kunnen inblazen.
  Een voorbeeld is vloeivelden en rabatten om water te infiltreren en droogte tegen te gaan.
- Samen met het waterschap werken we aan beekdalen die het water langer vasthouden in tijden van droogte. Maar ook piekbuien op kunnen vangen. Vasthouden, bergen en afvoeren vraagt ruimte. Door dit te combineren met extensieve landbouw, natuurontwikkeling en het toevoegen van nieuwe doorgaande recreatieve verbindingen, zorgen we bovendien voor een mooier landschap.

Samenwerking

- We werken samen in de regio aan de gezamenlijke aanpak droogte Achterhoek (DPRA).
- We werken samen aan de zoetwatervoorziening Achterhoek (ZON).
- We ondersteunen de agrarische sector bij het zoeken naar mogelijkheden om droogte te voorkomen, bodemkwaliteit te verbeteren en water efficiënt en effectief te gebruiken. Daarbij mag de waterkwaliteit niet verslechteren, deze moet verbeteren.

Wateroverlast in klimaatrobuuste buurten beperken

- Wateroverlast zal zo nu en dan voorkomen. We beperken de kans en de gevolgen zoveel mogelijk.
- We zetten ons in om buurten klimaatrobuust te maken met gebruik van groen in openbare ruimtes. En tuinen te ‘ontharden’, zodat het water beter de grond in kan en we minder last hebben bij piekbuien. Iedereen laat zoveel mogelijk regenwater infiltreren in de bodem. Groen helpt ook nog eens uitstekend tegen hittestress en biedt voedsel en beschutting aan insecten, vogels en kleine zoogdieren.
- We maken plekken geschikt om water vast te houden en te bergen. Bijvoorbeeld in openbaar groen en op de weg. Het water zakt weg in de bodem of wordt vastgehouden voor later gebruik. Het water wordt zo min mogelijk via sloten en watergangen afgevoerd. Zo voorkomen we de nadelige effecten van droogte. Een teveel aan water wordt effectief afgevoerd.
- Zo zetten we bijvoorbeeld wadi’s in. Een wadi is een beplante greppel, sloot of lager gebied dat water kan vasthouden en infiltreren. Dat helpt bij het opvangen van piekbuien, het ontlasten van het riool, het tegengaan van droogte en het is geschikt leefgebied voor planten, insecten en waterdieren. Daarnaast zijn het leuke speelplekken en hebben ze educatieve waarde. Grote wadi’s liggen aan de dorpsranden. Kleinere wadi’s in straten en openbaar groen.

Hittestress in klimaatrobuuste buurten voorkomen

- Hittestress in de woonkernen is nog beperkt en dat willen we zo houden. Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en revitaliseringen in de kernen benutten we kansen om hittestress te verminderen.
- We zorgen voor voldoende verkoeling met openbaar groen. Daarvoor hanteren we de ‘3-30-300 regel’: 3 bomen zichtbaar vanuit elk huis, 30% bedekking met bladerdak, iedereen heeft op 300 m afstand een groene verkoelende plek. Groen is belangrijk voor het beperken van de gevolgen van klimaatverandering. In bomen ligt CO_2 opgeslagen en bomen, heesters en grasland zorgen voor verkoeling door verdamping en schaduw. Ook biedt het ruimte om waterberging en infiltratie te realiseren. Daarom zetten we groene ruimte in de dorpen en buurtschappen bij voorkeur niet in voor woningbouw.
- In de dorpen behouden en ontwikkelen we waardevolle groene ruimtes. Deze zijn vaak waardevol vanuit cultuurhistorisch en stedenbouwkundig opzicht en maken het dorp ‘dorps’. Bovendien bieden zij de benodigde ruimte voor het opvangen van regenwater, bieden bomen verkoeling op hete dagen, dragen zij bij aan een biodivers Bronckhorst en vormen het ontmoetingsplekken.

4.5 Gezonde leefomgeving

Gezond zijn is meer dan niet ziek-zijn. Het gaat over prettig en veilig leven, over zinvolle tijdsbesteding, over contacten, over jezelf zo lang mogelijk kunnen redden. De leefomgeving in Bronckhorst kan bijdragen aan de gezondheid en welzijn van haar inwoners. De situatie in 2021 biedt een mooi vertrekpunt voor een gezonde leefomgeving in 2035.

Streefbeeld 2035

Bronckhorst heeft de ambitie in 2035 de gezondste gemeente te zijn binnen de gezondste regio van Nederland: de Achterhoek. De fysieke leefomgeving is daarbij randvoorwaardelijk om op preventie in de gezondheidszorg in te zetten. Het gaat daarbij om een inclusieve, groene, activerende inrichting van de openbare ruimte, een gezond leefmilieu met goede luchtkwaliteit, stilte en donkerte in het buitengebied, en goede bereikbaarheid van essentiële voorzieningen. Om de gezondste gemeente binnen de gezondste regio te worden, Als er sprake is van dubbele vergrijzing, is er extra inzet nodig. Bij initiatieven van anderen en van onszelf vragen we ons steeds af of ze bijdragen aan het realiseren van gezondheidswinst. Waar mogelijk optimaliseren we dat effect.

Richtinggevende strategische uitspraken

Met de inrichting van de fysieke leefomgeving wil de gemeente Bronckhorst bijdragen aan een gezond leven van onze inwoners. Om zo onze inwoners zo lang mogelijk gezond en zelfstandig oud te laten worden, met gezondheidswinst. Dit is een randvoorwaarde voor het gemeentelijke en regionale sociale- en gezondheidsbeleid.

Beweegvriendelijke, inclusieve openbare ruimte, ook met oog op dementievriendelijkheid en hittestress.

- De openbare ruimte beweegvriendelijk voor iedereen inrichten. Het gaat hierbij om toegankelijkheid van de openbare ruimte in relatie tot stoepen, drempels, borden, grind, et cetera. Waarmee de openbare ruimte iedereen uitnodigt tot gezond gedrag. De openbare ruimte is laagdrempelig met een goed verblijfsklimaat. Dit vraagt forse investeringen over een langere periode. We starten rond de belangrijkste plekken, zoals zorgcentra, winkels voor dagelijkse boodschappen en buurten waar veel ouderen wonen.
- Een beweegvriendelijke openbare ruimte, die toegankelijk is voor iedereen is de leidraad bij het inrichten van de openbare ruimte. In de openbare ruimte is er een duidelijke link tussen sport, bewegen en gezondheid. Aantrekkelijke ommetjes in en rond het dorp verleiden mensen om buiten te bewegen.
- We hebben voldoende groen in de openbare ruimte om hittestress tegen te gaan

Zelfstandig wonen voor kwetsbare groepen

- Onze inwoners bieden we de mogelijkheid tot zelfstandig wonen in een veilige en toegankelijke omgeving, indien nodig met ondersteuning.
- We willen graag dat ook ouderen in hun gemeenschap blijven wonen. Om dit mogelijk te maken zetten we in op innovatieve zorgconcepten.
- We willen graag dat ook kwetsbare groepen in hun gemeenschap blijven wonen. De gemeenschap staat voorop! Wij faciliteren zorgwoningen op het eigen erf en zetten in op innovatieve zorgconcepten. Toekomstbestendige woon- en zorgvormen dragen bij aan de instandhouding van onze gemeenschappen.

Toegankelijk beweegvriendelijk landschap

- We creëren een gezondheid bevorderende, activerende omgeving die uitnodigt om te gaan bewegen. En die bovendien sociaal en fysiek veilig is.
- Complementeren en verbeteren van wandel- en fietsinfrastructuur: wandel- en fietspaden die uitnodigen om te gaan bewegen, veilig en toegankelijk zijn voor alle generaties. Aantrekkelijke, snelle en veilige fietsverbindingen zorgen ervoor dat inwoners op een efficiënte en gezonde manier op hun werk komen, naar school gaan of gebruikmaken van voorzieningen in andere dorpen. Laadpalen en veilige stallingsplaatsen bij bijvoorbeeld bushaltes maken de (e-)fiets hét vervoermiddel in Bronckhorst. Een elektrische buurtauto helpt de mensen die minder ter been zijn.
- De woonopgave koppelen aan het bieden van ruimte voor een (hardloop)ommetje, (ouderen) fitness, speeltuin, moestuin, dorpscentra, activiteiten en ruimte voor het verenigingsleven.

Hoge milieukwaliteit: schone luchten en zo min mogelijk hinder

- Zo schoon mogelijke lucht, ondergrond, oppervlakte- en grondwater. We bewaken de kwaliteiten rust, stilte en donkerte als kenmerken en waarden van de streek en voor het welbevinden van mens en dier.
- Zo beperkt mogelijke hinder van geluid, licht, stank of straling. We stimuleren de aanpak van milieuhinder door de intensieve veehouderij, in samenspraak met onze partners GGD en Omgevingsdienst.
- Samen met onze boeren en de agri- en food bedrijven werken we aan een schone voedselomgeving, waarmee we het eten van gezonde voeding stimuleren.

Bereikbare basisvoorzieningen in de 20-minuten fietsgemeente

- Idealiter zijn basisvoorzieningen in het dorp of in elk geval binnen 20 minuten fietsafstand van de woonplek bereikbaar. Aantrekkelijke, snelle en veilige fietsverbindingen, in combinatie met een snel OV-netwerk, ontsluiten Bronckhorst en de regio. Aantrekkelijke, veilige bushaltes met laadpalen en veilige stallingsplaatsen maken de (e)-fiets/brommer hét vervoermiddel van Bronckhorst.
- Onze sportaccommodaties en ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor de gemeenschappen en voor een gezond en fit Bronckhorst. We zetten ons in voor het behouden van deze voorzieningen. En kijken naar mogelijkheden voor dubbelgebruik, bijvoorbeeld in tijd. Idealiter is buitenruimte van de parken overdag open voor inwoners.
- Om de leefbaarheid te versterken wordt de vestiging van maatschappelijke voorzieningen in en rond een buurtschap toegestaan.
- Actieve inzet en marketing van de gemeente voor het behouden van essentiële voorzieningen, zoals voor tandartspraktijk.
- Activiteiten en evenementen zijn belangrijk voor de gemeenschappen. We behouden huidige en juichen nieuwe initiatieven toe, die passend zijn bij het dorp of de streek.

Jongeren groeien veilig op

- Onze jongeren groeien op in een veilige en vertrouwde omgeving en kunnen zich maximaal ontwikkelen, zodat zij opgroeien tot zelfredzame mensen.
- Veilig bereikbare ontmoetingsplekken zijn er voor jongeren en ouderen, zoals dorpshuizen. Hierin is een bijdrage nodig vanuit de samenleving vanuit wederkerigheid, het naoberschap. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties participeren hierin naar vermogen.

Een veilige leefomgeving

- De gemeente Bronckhorst wil een veilige en gezonde fysieke leefomgeving bieden aan haar inwoners en bezoekers.

In samenwerking met de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland en andere partners dragen wij zorg voor een ruimtelijk ordeningsproces waarin veiligheidsrisico's vroegtijdig, vanaf de eerste initiatieven, worden onderkend en worden meegewogen bij de inrichting en het gebruik van de ruimte. Bijzondere aandacht heeft het vergroten van de mate van zelfredzaamheid van onze inwoners.

- De gemeente draagt samen met onder andere de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland zorg voor een zo veilig mogelijke woon- en leefomgeving. Daarom staan we nieuwe activiteiten met externe veiligheidsrisico's niet toe in woon- en leefgebieden met (zeer) kwetsbare gebouwen of locaties.

5 AANDACHTSGEBIEDEN

Voor de visie selecteerden we vier aandachtsgebieden: dorpsranden, beekdalen, Zutphen-Emmerikseweg zone en de Oude IJssel. In deze aandachtsgebieden komen meerdere, vaak complexe, opgaven bij elkaar en zijn meerdere partijen nodig om daaraan te werken. Als gemeente kunnen we de gewenste ontwikkeling aanjagen. Ook is in deze gebieden sprake van een urgentie: we zijn er al mee aan de slag of we moeten de opgave op korte termijn aanpakken.

5.1 Dorpsranden

Situatieschets

In Bronckhorst liggen dorpen op hun eigen manier in het landschap. De overgang tussen dorp en omgeving markeert voor veel inwoners van het dorp het gevoel van thuiskomen. Voor bezoekers van het dorp is dit de eerste kennismaking en het welkom. De kwaliteit van de dorpsranden is bepalend voor de manier waarop je het landschap en het dorp beleeft. Een mooie groene rand zien we liever dan een rij schuttingen van de bouwmarkt op een rij. Nu we de komende jaren te maken krijgen met nieuwe woningen, nieuwe werklocaties en plekken waar we duurzame energie opwekken, is het de vraag hoe we dat op een goede manier inpassen in de randen van onze dorpen.

Onze visie

- We combineren functies in een aantrekkelijke inrichting, zoals waterberging, groen en natuur, sport en spel, educatie, ommetjes, recreatieve verbindingen, duurzame energie en wonen.
- In geval van woningbouw bekijken we of we eerst of we bestaande bebouwing kunnen benutten alvorens we nieuw bouwen aan de randen. We behouden waardevolle open plekken in het dorp. Bij nieuwbouw kiezen we voor de meest logische plek: hoog en droog heeft de voorkeur boven laag en nat.
- Uitbreiding aan de dorpsrand volgt het karakter van het dorp en het oorspronkelijke landschap. Denk aan: afwisselend, kleinschalig, met ruimte voor de diverse functies: klimaat, energieopwek, bewegen en bomen en andere kenmerkende landschapselementen.
- We ontwikkelen klimaatrobuuste dorpsranden bij beekdalen: regenwater afgekoppeld, bufferzones, waterberging, recreatieve verbindingen, landbouw met gesloten kringlopen en passend bij het watersysteem, versterking landschappelijke kwaliteit en erfgoed.

Onze rol als gemeente

- Op voorhand denken we aan de ontwikkeling van dorpsranden waar sprake is van een harde scheiding met het buitengebied, in dit geval door een rondweg. Het gaat dan om Vorden, Zelhem en Hummelo. De aanpak van deze en mogelijk andere randen, waaraan we aandacht willen besteden, nemen we op in een omgevingsprogramma landschappelijke kwaliteit.
- Bij de ontwikkeling van woningbouwlocaties zijn veel partijen betrokken. Van belang is om zo vroeg mogelijk in het proces de gewenste kwaliteiten met elkaar te bespreken. Als gemeente stellen we een inspiratieboek op met voorbeelden van hoe kwaliteit kan worden toegevoegd aan de verschillende landschappen binnen onze gemeente. Waar nodig leggen we de kwaliteitontwikkeling vast in locatiepaspoorten, inrichtingsplannen en overeenkomsten. Waar geen sprake is van nieuwbouw, kan vanuit de samenleving een proces gestart worden waarin grondeigenaren samenwerken aan mooie dorpsranden. Dit kunnen particuliere eigenaren zijn, ondernemers, agrariërs, waterschap en vaak ook een lokale groene werkgroep. De gemeente faciliteert dan met tijd, kennis, netwerk, budget en in enkele gevallen eigen grondposities.

5.2 Beekdalen

Situatieschets

Het grondgebied van Bronckhorst ligt hoger in het oosten, en loopt af naar de IJssel in het westen. Door het gebied stromen van oost naar west een aantal grote beken. Deels natuurlijk en grotendeels gegraven en aangepast. De belangrijkste beeksystemen zijn die van de Baakse Beek – Veengoot, Oosterwijkse Vloed en Heidenbroeksche Vloed- Grote Beek. In het gebied van de Baakse Beek - Veengoot wordt gewerkt aan de ontwikkeling van de landgoederenzone langs de Baakse Beek en de aanpak van droogte in ‘t Klooster. Voor de andere beken geldt dat we daar de komende jaren gebiedsprocessen opstarten. Waarbij we de geleerde lessen van de Landgoederenzone en ‘t Klooster benutten.

Landgoederenzone Baakse Beek - Veengoot

In de landgoederenzone langs de Baakse Beek werken diverse partijen aan het realiseren van een landschapsvisie, waarin het watersysteem een belangrijke rol vervult. Het Waterschap heeft hierin een trekkende rol. Met landgoedeigenaren en grondgebruikers worden gesprekken gevoerd, plannen gemaakt en uitgevoerd om het watersysteem en het landschap in te richten. Dit proces heeft als doel het watersysteem, het erfgoed, de cultuurhistorie, natuur en landbouw toekomstbestendig te maken.

‘t Klooster

‘t Klooster is een gebied met een lange historie van landbouwkundig gebruik. In de droge jaren 2018-2020 kwamen boeren sterker dan voorheen in de problemen door wegzakkende grondwaterstanden, verdampend bodemvocht en stilvallen van de aanvoer van oppervlaktewater uit de veengoot. Inmiddels beroemd zijn ‘skippyballen’ die in de hele Achterhoek in duikers werden gestopt om het regenwater dat nog wel viel vast te houden en te laten infiltreren. In dat gebied wordt ook drinkwater gewonnen, waardoor het grondwater dat al diep zit, nog dieper uitzakt. Dat betekent schade aan de gewassen, landschappelijke beplanting en natuur. Inmiddels zijn de skippyballen op de meeste plaatsen vervangen door droogtestuwtjes en worden korte termijn acties uitgevoerd om acute problemen te verhelpen en oplossingen voor de langere termijn te onderzoeken.

De situatie in dat gebied is gezien de ontwikkelingen, het veranderende klimaat, toenemend grondwatergebruik, benodigde transities in de landbouw en de vermindering van biodiversiteit, niet toekomstbestendig.

Deze constatering leidde ertoe dat provincie, gemeente, Waterschap Rijn-IJssel, Vitens en de agrariërs een gebiedsproces zijn gestart. Om met elkaar te bepalen welke ontwikkelingsrichting de partijen in dit gebied moeten aanhouden. Om te komen tot een toekomstbestendige situatie op de lange termijn (circa 2050).

Landbouwgebied Hengelose beek - Grote Beek

In Bronckhorst bevinden zich ook de stroomgebieden van de Oosterwijkse Vloed - Hengelose Beek en de Heidenbroeksche Vloed- Grote Beek. Via waterlopen zijn deze beeksystemen onderling met elkaar verbonden. De waterlopen ontwateren het hoger gelegen gebied en voorziet het lagergelegen gebied van water. Het gebied is heel anders in gebruik dan het gebied van de Baakse Beek. Hier gaat het vooral om landbouw, met name grondgebonden veeteelt met grasland.

Beide waterlopen hebben in potentie een hogere ecologische waarde. Over het algemeen is de chemische waterkwaliteit goed. Met name de Grote beek heeft een goede kwaliteit door de aanvoer van schoon kwelwater en het ontbreken van een rioolwaterzuiveringsinstallatie. Aan de plantensoorten die er voorkomen is te zien dat het water in beide beken weinig stroomt en vaak stil staat.

De Grote Beek is nu nog een gekanaliseerde beek. Op een paar plaatsen zijn oevers natuurvriendelijk ingericht met plas-dras en stapstenen.

Onze visie

We zien kans voor de ontwikkeling van dit aandachtsgebied voor:

- Toeristisch- recreatieve ontwikkeling.
- Versterking van landschappelijke kwaliteit.
- Transitie naar kringlooplandbouw.
- Zoeken naar nieuwe functies en verdienmodellen voor landgoederen en vrijkomende agrarische bebouwing.
- Energietransitie, opwekken duurzame energie en verduurzaming van gebouwd erfgoed.
- Bereikbaarheid, toegankelijkheid en infrastructuur.
- Van het riool afkoppelen van hemelwater.

De invulling van die kansen is sterk afhankelijk van de kenmerken, kwaliteiten en opgaven van het gebied waar de beken doorheen stromen. Het accent in de landgoederenzone ligt op het historische landschap en het (gebouwde) erfgoed en ontwikkeling van recreatie en natuur. Het accent bij ‘t Klooster zal meer liggen op klimaatadapatie in het grond- en oppervlaktewatersysteem. En de transitie van de landbouw in samenhang met de landschappelijke kwaliteit. Bij de andere beekdalen ligt het accent naar verwachting op klimaatadaptatie, ecologische waterkwaliteit en transitie van de landbouw, vergroten van verbindingen en recreatieve mogelijkheden in samenhang met de landschappelijke kwaliteit.

Onze rol als gemeente

Voor maatregelen in en aan het watersysteem is het waterschap aan zet. We leren van de gebiedsprocessen van ‘t Klooster en Baakse Beek - Veengoot. Onze rol zien we als volgt:

- We gaan (samen met de provincie Gelderland) over de inrichting van het stedelijk en landelijkgebied en daarmee ook over de ruimtelijke kwaliteit ervan.
- We zijn aanjager of initiatiefnemer van andere ontwikkelingen in het beekdal.

  Deze kunnen meeliften op de inrichtingsplannen van het waterschap.

Dit betekent dat de gemeente vanuit verschillende disciplines actief meedoet aan het proces om aan de voorkant de ruimtelijke kwaliteit te borgen en ontwikkelkansen op te pakken. Daarnaast heeft de gemeente de rol om ontwikkelingen te beoordelen, bij te sturen en uiteindelijk in het omgevingsplan vast te leggen.

5.3 Zutphen-Emmerikseweg Zone

Situatieschets

De N314 verbindt Zutphen met Doetinchem. Deze weg is een hele oude verbindingsweg, parallel aan de IJssel. Het was ooit een tolweg, waarbij in Toldijk afgerekend moest worden. De weg doorkruist de gemeente van noord naar zuid, maar ligt tegelijk perifeer ten opzichte van alle grote kernen in Bronckhorst. Het meest noordelijke stuk ligt op een dijk, dat deel uitmaakt van een dijkversterkingsproject. Verder ligt de weg op een maaiveld en passeert deze Baak, bedrijventerrein Dambroek, Toldijk en in het zuiden Hummelo.
De weg doorsnijdt een landschap van oost-west gelegen stroomruggen en vlaktes. Maar dat is niet zichtbaar vanaf de weg.

Onze visie

We zien een aantrekkelijk parelsnoer van herkenbare dorpen en werklocaties. Dit gebied biedt veel kansen voor een integrale aanpak op verschillende strategische opgaven. Nu is nog niet altijd sprake van een verband en vinden ad-hoc ontwikkelingen plaats. Het beekdal wordt hier doorkruist door een provinciale weg, met consequenties voor natuur en inrichting van het gebied. Wij verkennen waar koppelkansen liggen in dit gebied en welke rol wij hierin kunnen innemen. De hoofdvraag is hoe investeringen in wonen, werken – in de dorpen en op vrijkomende agrarische bebouwing - een bijdrage leveren aan het versterken van de kwaliteit van het landschap. En het versterken van de biodiversiteit. Dit leerproces willen wij benutten bij de aanpak van andere vergelijkbare gebieden langs provinciale wegen.

We zien kansen voor nieuwe werklocaties bij bedrijventerrein Dambroek en op vrijkomende agrarische bebouwing. De economische activiteiten gebruiken we om te werken aan herstel van het contrast. Dat hier van oudsher tussen twee landschapstypes was. Zodat het parelsnoer een echt visitekaartje wordt. Verder werken we mee aan de wateropgave in het gebied en verkennen we de mogelijkheden voor (snelle) fietsverbindingen.

Vruchtbare economie en landbouw

Conform het economische beleid van de gemeente, verkennen we langs de N314 de mogelijkheden voor bedrijfsmatige activiteiten op vrijkomende agrarisch bedrijfskavels. Eventuele herbestemming gaat gepaard met landschappelijke inpassing. Onze zoekzone ligt tussen Baak en de bocht naar Hummelo (kruising Grote Beek). Voor locaties in het Gelders Natuurnetwerk, Groene Ontwikkelingszone (o.a. noord van Hummelo en bij Baak) en nationaal landschap de Graafschap stellen we hogere eisen aan de landschappelijke inpassing en het type bedrijvigheid.

Landschap

- Een economische ontwikkeling langs de weg moet gelijk opgaan met een investering in het natuurlijke landschap langs deze weg. Belangrijk is de Grote Beek die hier haaks de weg kruist en waaromheen de historisch broeklanden (lage natte gronden) niet meer zichtbaar zijn.
- Vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma worden de dijken langs de IJssel versterkt. Daarbij borgen we de kernwaarden van de IJssel, haar uiterwaarden en het open IJssellandschap.
- Dit kan ook een basis worden voor een recreatieve route van oost naar west (wandel, fiets en mogelijk zelfs kano). Zo'n route voorkomt dat de bedrijvige N314 een barrière wordt voor recreatief verkeer tussen de delen ten oosten en westen van de weg.
- We kunnen verkennen of we ook langs de kleine beek, bij Toldijk, een natuurlijke en of recreatieve zone kunnen ontwikkelen.

Vitaal landelijk gebied

In hoofdzaak blijft het buitengebied in agrarisch gebruik. Dit blijft ook zichtbaar vanaf de weg. Voorkomen worden uitgestrekte bebouwde kavels langs de weg. Compacte ontwikkeling en beperking van de omvang (ook op termijn) is aan de orde. Gecombineerd met de beekzones zijn er mogelijkheden voor extensief agrarisch beheer, dat bijdraagt aan een afwisselend landschap langs de weg.

Onze rol als gemeente

Het gebied vraagt om een integrale aanpak om kansen tussen verschillende opgaven te benutten. Dit aandachtsgebied willen wij benutten als leertraject om daarna andere vergelijkbare aandachtsgebieden effectief op te kunnen pakken.

5.4 Oude IJssel

In 2021 is een advies geschreven voor de Oude IJsselzone. Dit is het resultaat van een ontwerpend onderzoek om de opgave voor dit gebied te analyseren en aan te scherpen (advies O-Team Oude IJsselzone, april 2021).

Situatieschets

De Oude IJssel is een rivier van 75 km, waarvan 36 km in Nederland ligt en de rest in Duitsland. Ruim 5 km ligt binnen het grondgebied van onze gemeente. Tot in de 19e eeuw was de rivier een natuurlijke, meanderende rivier. Rond 1900 is de rivier 'beteugeld' om de risico's op overstromingen te verkleinen en de bevaarbaarheid te vergroten. De rivier is een belangrijke ruimtelijke en landschappelijke drager.
Er liggen grote kansen voor recreatie en toerisme, en het gebied kent een goed vestigingsklimaat. Er zijn ook uitdagingen, die in samenhang bekeken en aangepakt moeten worden. Zodat het landschap en de economie in het gebied in brede betekenis versterkt worden:

- Tegengaan droogte, zoet water vasthouden, waterberging (in oude meanders), waterinfiltratie (in kernen, bij beken), omgaan met klimaatverandering (klimaatneutraal).
- Vitale bodem, circulaire landbouw, infiltratiegebieden, natte landbouw, kleinschalige ecologische landbouw bij kernen, grootschalige landbouw en populierenteelt in kleigebied.
- Herstel biodiversiteit en waterkwaliteit, schrale natuur en heide op rivierduinen, versterken ecologische netwerken, nieuwe bossen, oude rijnmeanders en vlechtrivieren, natuurvriendelijke oevers.
- Verhalend landschap: Versterking van de waterbeleving van de rivier, het vermarkten van het landschap, het zichtbaar maken van de ijzergeschiedenis en aardkundige waarden/ geomorfologie, vergroten van de recreatieve mogelijkheden (paden, routes, verblijfsrecreatie).
- Versterking van de ruimtelijke kwaliteit (achterkanten industrie, dorpsranden, zichtlijnen op het landschap vanaf de provinciale weg.
- Energietransitie en alternatieve verdienmodellen (energieneutraal), ontwikkeling zonneweides gekoppeld aan de nieuwe TenneT lijn.
- Nieuw wonen aan de rivier bij Doesburg, Doetinchem en Terborgh (de oude ijzerfabriek),
- Recreatie- en evenementen kalender, streekgebonden producten en diensten.

Onze visie

De omgevingsvisie en het advies voor de Oude IJssel bieden aanknopingspunten om een uitwerking te maken voor dit aandachtsgebied. Met name de integraliteit van natuur- en landschapsversterking, vrijetijdseconomie (beleving van water, landschap en cultuurhistorie), vaarwegbeheer en de ontwikkelingsvraag in de landbouw en de economie in de omgeving, met daaraan gekoppeld energie- en klimaatvraagstukken zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. Uitgangspunt is dat de ontwikkelingen passend zijn bij de verschillende delen van het gebied: op de rivierduinen, aan de rivieroevers en in het kleilandschap.

In dit gebied wil de gemeente Bronckhorst:

- Belevingswaarde en -mogelijkheden van landschap, natuur en (cultuur)historie versterken.
- Intrinsieke waarde van landschap en natuur versterken, gekoppeld aan het vastleggen van CO_2, waterberging en waterinfiltratie.
- Economische ontwikkeling in het gebied faciliteren (landbouw, recreatie en toerisme, maakindustrie).
- Klimaatadaptatie en energietransitie faciliteren.
- Versterken van dorpsranden en kernen langs de Oude IJssel, (woningbouw, vergroening, zichtlijnen, evenementen/activiteiten).

Onze rol als gemeente

De gemeente Bronckhorst wil voor de Oude IJsselstreek vervolg geven aan de bovengenoemde aanknopingspunten. Dit vervolg leidt dan tot een product waarin we strategie, doelstellingen en activiteiten uitwerken. Dit product komt tot stand met de betrokken partijen en belanghebbenden. Die vervolgens samen kunnen werken aan de uitvoering.

De gemeente Bronckhorst wil hierin graag een zelfstandige, initiërende rol spelen binnen het eigen grondgebied. Bronckhorst sluit zich graag aan bij samenwerkingsverbanden in het stroomgebied van de Oude IJssel: met buurgemeenten, waterschap, ondernemers(organisaties) en andere stakeholders.

Ook zoeken we aansluiting bij bestaande vormen van samenwerking (Vrijetijdsagenda Achterhoek, Routebureau Achterhoek Toerisme, Vitaliteitsonderzoek Verblijfsrecreatie, Leader project beleving Oude IJssel, Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, Verkenning Droogte Achterhoek, Gelders Natuurbeheerplan, wateropgaven Waterschap Rijn IJssel).

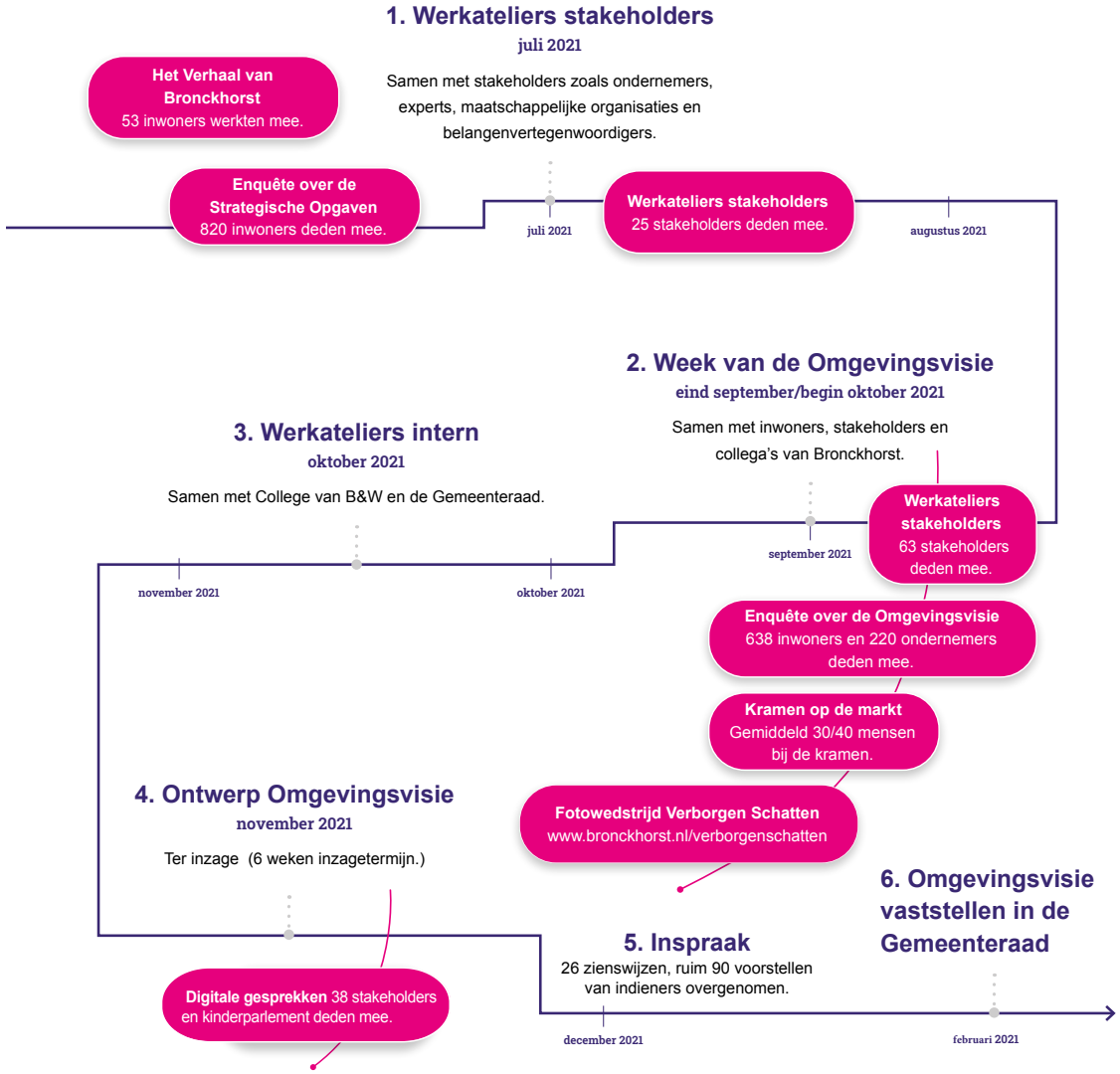

6 AAN DE SLAG!

Hoe maakten we de omgevingsvisie?

De visie maakten we met drie hoofdingrediënten: het Verhaal van Bronckhorst, de strategische opgaven en de aandachtsgebieden. Maar deze ingrediënten maakten we niet alleen. Hier gingen bijeenkomsten met inwoners, experts, ondernemers, maatschappelijke (belangen) organisaties, ketenpartners en collega's aan vooraf. Dit deden we voornamelijk in de vorm van werkateliers: bijeenkomsten waarin we met elkaar in gesprek gingen over de strategische opgaven. We beantwoorden samen de vragen: hoe gaan we met de strategische opgaven om in de toekomst en wat zijn de mogelijkheden die passen bij de gemeente Bronckhorst, en welke juist niet?

Inwoners vroegen we via stellingen in een online inwonerpanel. En op streekmarkten gingen we met elkaar in gesprek over de omgevingsvisie. Door de rode draad te vinden en de belangrijkste thema's te filteren, verwerkten we deze input in de omgevingsvisie. Daarnaast organiseerden we een fotowedstijd 'De verborgen schatten van Bronckhorst'. De mooie beelden die dit opleverde, komen terug als beeldmateriaal in de visie.

Bovenstaande visual laat zien wanneer we welke bijeenkomsten organiseerden en wie daarbij betrokken waren.

Hoe werkt deze visie?

Centraal in onze omgevingsvisie staat de ontwikkeling van onze prachtige leefomgeving richting 2035. Met deze visie geven we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties richting en houvast voor het ontwikkelen en uitvoeren van plannen voor wonen, werken en recreëren. De visie geeft ook richting en houvast aan ontwikkelingen die we als gemeente zelf oppakken.

De omgevingsvisie inspireert en nodigt uit. In plaats van aan te geven wat op welke plaats moet komen, geeft de omgevingsvisie richting aan nieuwe ontwikkelingen. Per opgave en voor een aantal deelgebieden hebben we beschreven welke ambities we hebben richting 2035.

Als een initiatiefnemer een vergunning nodig heeft om zijn plan te realiseren, dan werken we vanuit een positieve grondhouding. We wegen een initiatief aan de hand van de ambities en richtinggevende uitspraken uit de omgevingsvisie. Wanneer zich situaties voordoen waarin belangen blijven botsen of het algemeen belang in het geding is, dan hakken we als bestuur en politiek van Bronckhorst de knoop door. Dat doen we met een heldere motivatie die we baseren op de omgevingsvisie.

Plannen ontwikkelen doen we in samenspraak met onze omgeving

We bieden volop ruimte voor initiatieven van inwoners, ondernemers, ketenpartners en maatschappelijke organisaties en waar we dat wenselijk vinden sluiten wij ons als lokale overheid erbij aan. Waar nodig nemen we als gemeente zélf het initiatief om maatschappelijke opgaven aan te pakken. Daarbij maken we vroegtijdige participatie mogelijk.

We hechten er veel waarde aan dat initiatieven worden gedragen door belanghebbenden in de directe omgeving, waarbij ook voldoende rekening is gehouden met minder mondige inwoners. Om initiatiefnemers te helpen bij het voeren van het goede gesprek met de omgeving hebben we een handleiding opgesteld. Als we initiatieven wegen dan zullen we ook letten op het draagvlak dat er in de omgeving van het plan is.

Hoe voeren we de omgevingsvisie uit?

De omgevingsvisie richt zich op 2035. De visie is dynamisch, we actualiseren de visie wanneer daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld door veranderende omstandigheden, een nieuwe crisis of nieuwe regelgeving.

Realisatie van de ambities uit de omgevingsvisie gebeurt via initiatieven van ondernemers, maatschappelijke organisaties en (groepen van) inwoners. Als die initiatieven bijdragen aan de ambities uit de omgevingsvisie dan zal de gemeente Bronckhorst medewerking verlenen. Ook de gemeente kan zelf initiatief nemen, bijvoorbeeld als het gaat om wonen en de aanleg van fietspaden. Net als elke andere initiatiefnemer zal de gemeente moeten aangeven hoe het gemeentelijk initiatief bijdraagt aan de omgevingsvisie.

De omgevingsvisie is de basis voor het later op te stellen omgevingsplan. Daar waar de omgevingsvisie de hoofdlijnen schetst, komen in het omgevingsplan meer concrete regels, normen en waarden. Het omgevingsplan zal de twee huidige bestemmingsplannen van Bronckhorst gaan vervangen.

De Omgevingswet geeft de gemeente de mogelijkheid om voor specifieke gebieden of specifieke onderwerpen een omgevingsprogramma te maken. In zo'n programma concretiseren we onze ambities uit de omgevingsvisie. We vertalen ze in doelen die we voor de korte termijn nastreven en geven aan hoe we die gaan realiseren.
We beschrijven onze eigen rol en inzet aan middelen en die van inwoners en partners. Om de uitvoering slagvaardig en behapbaar te houden gaan we terughoudend om met het opstellen van programma's.

Voor de komende jaren zetten we in op de volgende omgevingsprogramma's:

- Wonen
- Werklocaties
- Energietransitie en klimaatadaptatie
- Landschappelijke kwaliteit en erfgoed

Uitwerking Omgevingsvisie

Onze omgevingsvisie is opgebouwd rond vijf strategische opgaven. We formuleerden doelen voor de komende tien tot vijftien jaar. We realiseren onze ambities stap voor stap. We kunnen immers niet alles in één keer aanpakken.

Voor elk programma stelt de gemeenteraad richtinggevende kaders voor het college vast. Op basis hiervan beschrijven we in de programma's:

- Doelstellingen en/of omgevingswaarden voor het programma.
- Gebied en de periode waarop het programma is gericht.
- Activiteiten die we gaan ondernemen inclusief de inzet van diverse instrumenten.
- Samenwerking met andere partijen.

In het algemeen hebben de programma's een looptijd van één tot vier jaar. Onderdeel van de cyclus is het monitoren van de gerealiseerde effecten, het evalueren en het zo nodig bijstellen van het programma. Hierbij kijken we of we de inzet moeten veranderen. Zo gaan we stap voor stap de ambities uit onze omgevingsvisie realiseren.

Naast de uitwerking in programma's vertalen we de omgevingsvisie in een omgevingsplan. Hierin komen de regels die aansluiten bij de ambities en doelen die we nastreven. Met deze regels voorkomen we ongewenste activiteiten en beschermen we de kwaliteiten van onze gemeenschappen en landschappen. Denk aan schone lucht, water en bodem, een mooi landschap en waardevolle natuur. Daarbij hanteren we de principes uit de Omgevingswet (voorzorg, preventie, bronaanpak, vervuiler betaalt). Bij de uitwerkingen van de visie worden milieueffectrapporten opgesteld voor alle activiteiten die m.e.r.-plichtig zijn en activiteiten waarvoor een passende beoordeling op basis van de natuurregelgeving noodzakelijk is.

Monitoring

Deze omgevingsvisie bevat de ambities voor de vijf strategische opgaven. Per opgave hebben we die ook vertaald in concrete doelen. Daarnaast hebben we principes vastgelegd over de manier waarop we projecten aanpakken en met elkaar werken. Het is nodig om de opgaven goed te organiseren en de voortgang in kaart brengen. Dit doen we door aansturing, monitoring, evaluatie en bijstelling.

PERFECT
SHOWBAND

ZELHEMSE
ZOMERFEESTEN
SNACKS
DECKERT
www.zelhemsezomerfeesten.n

GRILLMASTERS
ZONE
60

HOOR

